

DE IRAK-IRANORLOG VANUIT EEN IRAKEES FRAME

Een onderzoek naar hoe de Irakese regering onder leiding van Saddam Hoessein 'framing' inzette om de buitenlandse 'audience costs' zo laag mogelijk te houden

Christine Pleijsier

Honours Scriptie BA Geschiedenis

Universiteit Utrecht, 2018

Studentnummer: 5523427

Begeleider: Marloes Beers

Abstract

In deze honours scriptie wordt de vraag gesteld hoe het concept 'framing' door de Irakese regering tijdens de Irak-Iranoorlog is ingezet om de buitenlandse 'audience costs' van Irak zo laag mogelijk te houden. Met behulp van 'framing'-theorieën van Benford & Snow en Mintz & Redd wordt onderzocht hoe de Irakese regering, onder leiding van Saddam Hoessein, controversiële gebeurtenissen in de oorlog vanuit het Irakese perspectief verklaarden. Dit wordt onderzocht aangaande de schending van mensenrechten van krijgsgevangenen, de inzet van chemische wapens en de 'Anfal'-aanvallen op de Irakese Koerden. Op deze drie situaties is namelijk een internationale reactie gekomen vanuit de Verenigde Naties, waarop de Irakese regering zichzelf verdedigde met behulp van 'framing'. Hier werd herhaaldelijk naar Iran werd gewezen als dader. Om het belang van 'framing' voor de internationale betrekkingen van Irak te onderzoeken, wordt eerst onderzocht welke 'audience costs' het land had in het buitenland. Door 'framing' met 'audience costs' te combineren biedt deze scriptie een uniek perspectief op de internationale betrekkingen.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Hoofdstuk 1: Iraks 'Audience Costs'	6
Hoofdstuk 2: Handhaving mensenrechten van gevangenen	11
Hoofdstuk 3: Inzet chemische wapens.....	16
Hoofdstuk 4: De Anfal-veldtocht tegen de Koerden	19
Conclusie	23
Geraadpleegde literatuur	25

Inleiding

'First of all, the Iraqi Government would like to stress its concern for human rights and the importance of promoting and developing them, despite the circumstances following the period of the war with Iran (...)'¹ Dit is een citaat uit een van de vele brieven die vanuit de Irakese regering naar de Verenigde Naties zijn verstuurd. Hierin verzekerde de Irakese vertegenwoordiger dat de VN zich geen zorgen hoefde te maken over het schaden van de mensenrechten in Irak, omdat het regime deze juist zou promoten. Het citaat is een goed voorbeeld van de wijze waarop Irak zichzelf als land internationaal positief op de kaart wilde zetten. Tijdens de Irak-Iranoorlog, die van september 1980 tot augustus 1988 gevoerd werd, was er veel contact tussen de VN-Veiligheidsraad en Irak. Want zowel de Iranese als de Irakese regeringen stuurden veel brieven waarin zij humanitaire misstanden bij het andere land aanklaagden. De Irak-Iranoorlog staat bekend als de langste oorlog uit de twintigste eeuw, die tot weinig resultaat had geleid, ondanks de grootschalige schendingen van mensenrechten die kenmerkend waren voor het conflict.²

Tot op de dag van vandaag houdt de Veiligheidsraad, zoals ook in deze oorlog, controle op conflicten en onveilige situaties over de hele wereld. Deze raad heeft de bevoegdheid om sancties of interventies op een land te implementeren. Daarom sturen regionale regeringen tot op heden hun verantwoordingen en verklaringen van oorlogssituaties vanuit hun eigen perspectief naar VN en de Veiligheidsraad. Het is daarom van belang dat er genoeg inzicht is in de manier waarop nationale regeringen informatie presenteren en in de richting van hun eigen belangen sturen. Dit is een strategie die op elk politiek niveau wordt toegepast.

De Verenigde Naties vormt een overkoepelend orgaan waar onder andere de Veiligheidsraad en de mensenrechtencommissie deel van uit maken. Resoluties die de veiligheidsraad aanneemt kunnen erg bepalend zijn voor de internationale betrekkingen en handelsrelaties van een land. Nationale regeringen dienen hier rekening mee te houden als ze hun land internationaal goed op de kaart willen zetten. Dit is belangrijk vanwege de groeiende internationale belangen die landen in het buitenland zeker willen stellen. Ook het autoritaire Irak moest rekening houden met internationale controle, zeker ten tijde van de Irak-Iranoorlog, omdat de regering afhankelijk was van internationale militaire steun.³ Deze steun was niet vanzelfsprekend. Het feit dat de Irakese regering de oorlog tegen Iran begon, chemische wapens gebruikte en geweld tegen Koerdische burgers inzette, maakte het land niet geheel populair.⁴ Toch leek de Irakese regering haar gang te kunnen gaan gedurende een groot deel van de oorlog.

Volgens de 'peace-theory' zouden democratische regeringen deze vrijheid die Irak deels genoot minder genieten, omdat zij te maken hebben met meer 'audience costs' dan autoritaire regimes.⁵ Democratische regeringen kunnen bijvoorbeeld niet snel een oorlog beginnen, omdat ze rekening moeten houden met het volk. Autoritaire regimes hebben echter veel minder belang bij de mening van het volk. Zo had Saddam Hoessein weinig rekening te houden met de 'audience costs' in zijn land, omdat hij deze sterk onder controle had. De politicologe Jessica Weeks beargumenteert in haar onderzoek dat ook in autoritaire regimes veel rekening moet worden gehouden met binnenlandse 'audience costs', maar dat het regime van Hoessein een schoolvoorbeeld was van een

¹ ODS, A/49/394, 'Letter dated 14 September 1994 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (14 september 1994).

² P. Salamati, S.M. Razavi, F. Shokraneh, et al. 'Mortality and injuries among Iranians in Iraq-Iran war: A systematic review', in: *Archives of Iranian Medicine* 16, (9, 2013) 542 - 550, aldaar 542.

³ James G. Blight, *Becoming Enemies: U.S.-Iran Relations and the Iran-Iraq War, 1979-1988*. (Lanham, 2012) eBook collection, foreword.

⁴ Blight, *Becoming Enemies*, foreword.

⁵ James D. Fearon, 'Domestic Political Audiences and the Escalation of International Dispute', In: *American Political Science Review*. 88 (3, 1994), p. 577-592.

autoritair regime dat daar geen last van had.⁶ Ook de politicoloog en historicus Joseph Sassoon beschrijft de sterke binnenlandse macht die Saddam Hoessein had in zijn land.⁷

De Amerikaanse politicoloog Peter Gourevitch schrijft echter in zijn artikel 'Domestic Politics and International Relations' dat 'audience costs' niet alleen voor het binnenland gelden maar ook voor het buitenland.⁸ Dit heeft te maken met de internationaliserende beweging in de wereld. De buitenlandse belangen en groeiende interactie tussen landen maakt dat er ook in het buitenland meer te verliezen valt. Dus hoewel Saddam Hoessein weinig last had van zijn binnenlandse 'audience costs' moest hij hier wel rekening mee houden deze in het buitenland. Daartoe moest hij zich houden aan de internationale oorlogs- en humanitaire regels (Geneve, 1864-1949)⁹ of laten blijken dat hij zich hieraan hield om op die manier militaire steun te behouden en om ingrijpen vanuit de internationale gemeenschap te voorkomen.

In het Irakese binnenland waren de 'audience costs' voor Saddam Hoessein misschien niet groot, maar dat gold niet dus automatisch voor de Irakese internationale betrekkingen. Het Irakese regime was met name tijdens de oorlog zeer afhankelijk van militaire steun vanuit het buitenland, met name vanuit Amerika.¹⁰ Om belangrijke bondgenoten te vriend te houden, moest de regering haar eigen reputatie verdedigen tegenover het buitenland. Dit was geen eenvoudige taak, omdat het Irakese regime tijdens de Irak-Iranoorlog niet altijd oorlog voerde volgens de internationale regels. Daar is dus een contradictie. Aan de ene kant had Hoessein te maken met 'audience costs' in het buitenland die zijn oorlogsdaden onder controle hadden moeten houden, maar aan de andere kant leek de dictator vrij om de oorlog verre van rechtvaardig te voeren. Om tegelijk rekening te houden met de buitenlandse 'audience costs' en ondertussen acties te ondernemen die internationaal niet worden geaccepteerd, was er een goede legitimatie en verdediging nodig voor het handelen van Hoessein tijdens de oorlog. Een methode om dit te doen is 'framing', het doelbewust presenteren van informatie op een gunstige manier om het publiek te beïnvloeden. Er is al veel onderzoek gedaan naar het gebruik van 'framing' voor, tijdens of na een oorlog. Maar deze onderzoeken zijn vaak gericht op hoe 'framing' wordt ingezet om de publieke opinie via het nieuws te beïnvloeden.¹¹ Het onderzoek in deze scriptie richt zich echter specifiek op de vraag op welke manier er 'framing' is ingezet in de Verenigde Naties om politieke besluiten van de veiligheidsraad en nationale regeringen te beïnvloeden.

Om dit te onderzoeken wordt in dit onderzoek de volgende vraag gesteld: *Op welke manier is 'framing' door de Irakese regering ingezet om de buitenlandse 'audience costs' ten tijde van de Irak-Iranoorlog (1980-1988) via correspondentie met de VN zo laag mogelijk te houden?* Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het eerst van belang om te onderzoeken hoe de 'audience costs' theorie van toepassing is op Irak. Waarom gold het niet voor het binnenland en wel voor het buitenland? Om goed helder te krijgen met welke 'audience costs' Hoessein te maken had, is het ook van belang om te onderzoeken welke internationale betrekkingen Irak had met Arabische, Russische en westerse bondgenoten en hoe belangrijk deze waren voor de regering. Vervolgens zal aan de hand van drie controversiële gebeurtenissen worden geanalyseerd hoe de Irakese regering 'framing' heeft ingezet om de 'audience kosten' laag te houden. Het gaat hier om gebeurtenissen die stuk voor stuk in

⁶ Jessica Weeks, 'Autocratic Audience Costs: Regime Type and Signaling Resolve', 40.

⁷ Joseph Sassoon, *Anatomy of Authoritarianism*

⁸ Gourevitch, Peter, 'Domestic politics and international relations', in: W. Carlsnaes, T. Risse, B.A. Simmons, *Handbook of international relations* (London 2006) 309-328, aldaar 316.

⁹ International committee of the Red Cross, 'The Geneva Conventions of 1949 and their Additional Protocols' (2010) <https://www.icrc.org/eng/war-and-law/treaties-customary-law/geneva-conventions/overview-geneva-conventions.htm> (geraadpleegd op 7 maart 2018).

¹⁰ Blight, *Becoming Enemies*, foreword.

¹¹ Bijvoorbeeld; Akhavan-Majid en Ramaprasad, 'Framing and ideology: A comparative analysis of US and Chinese newspaper coverage of the fourth United Nations conference on women and the NGO forum' (1998); Dimitrova, Kaid en Williams, 'War on the Web: The immediate news framing of Gulf War II' (2005).

conflict komen met de Geneefse Conventies;¹² de behandeling van krijgsgevangenen, de inzet van chemische wapens en agressie tegen minderheden.

Om helder de kunnen onderzoeken hoe het Irakese regime de bovengenoemde controversiële daden probeerde glad te strijken en zo de nationale reputatie hoog probeerde te houden, wordt gebruik gemaakt van een onderzoeksmethode die voortvloeit uit de 'framing'-theorie. Deze theorie biedt een methode om structureel uiteen te kunnen zetten waarop beleid en beslissingen worden gebaseerd en hoe een 'frame' dit kan beïnvloeden. Volgens de sociologen Tversky en Kahneman is 'framing' de weergave van een leiders' opvatting over hoe er moet worden gehandeld en wat er moet gebeuren om een bepaald doel te bereiken. Het 'frame' waarvan de leider gebruik maakt is grotendeels bepaald door de normen, gewoonten en persoonlijke karaktereigenschappen van de beslisser.¹³ Onderzoek naar 'framing' dient twee doelen. In de eerste plaats is het een manier om mensen of situaties op een bepaalde manier neer te zetten en zo politieke besluiten te beïnvloeden. En in de tweede plaats biedt het framework een duidelijke structuur en soms hiërarchische orde waarin informatie wordt gepresenteerd.¹⁴ In de internationale betrekkingen worden frames vaak toegepast voorafgaand, tijdens of na het gebruik van geweld¹⁵ zoals bij de Irak-Iranoorlog.

De internationale politicologen Alex Mintz uit Israël en Steven Redd uit de VS hebben in hun artikel 'Framing Effects in International Relations' verschillende vormen van 'framing' beschreven die voorkomen in de internationale betrekkingen. Zo noemen zij 'purposeful framing', doelbewust thema's inzetten om te beïnvloeden, 'counter framing', het frame van een ander minder aannemelijk maken dan het eigen frame, 'structural framing', een voorstel presenteren tegenover een alternatief, 'priming', anderen beïnvloeden door de aandacht voor het een te vragen en over iets anders te zwijgen en 'interactive framing', waarbij gebruik wordt gemaakt van het wij-zij denken.¹⁶ Deze verschillende soorten van 'framing' helpen bij het analyseren van de primaire bronnen.

Ook de Amerikaanse sociologen Robert D. Benford en David A. Snow die een autoriteit vormen op het gebied van sociale 'framing', zetten in hun artikel 'Framing Processes and Social Movements' in concrete stappen uiteen hoe 'framing' de werkelijkheid kan construeren en hoe dit beslissingen kan beïnvloeden.¹⁷ Om te kunnen analyseren of en hoe de 'framing' wordt toegepast in speeches en brieven gebruiken zij een drievoudige methode. Eerst wordt gekeken hoe het probleem wordt weergegeven, de diagnose. Wie of wat is volgens de auteur het probleem of de veroorzaker in de situatie? Ten tweede wordt geanalyseerd welke oplossing en wenselijke toekomst wordt voorgesteld door de auteur, de prognose. Dan komt de concrete aanmoediging tot actie, de eindconclusie van het framework, waar vaak een concreet voorstel wordt gedaan.¹⁸ In dit onderzoek zal met name de nadruk liggen op het probleem en de oplossing. Door gebruik te maken van deze stappen wordt structureel een duidelijk overzicht geboden van wat de Irakese regering probeerde te bereiken bij de VN en hoe dit zich ontwikkelde door de tijd heen.

Voordat deze twee stappen worden onderzocht, is het volgens Benford en Snow van belang om duidelijk onderscheid te maken tussen de auteur, het publiek, de slachtoffers en de dader.¹⁹ In dit onderzoek is de auteur de afvaardiging van het Irakese regime en het publiek de Verenigde Naties.

¹² International committee of the Red Cross, 'The Geneva Conventions of 1949 and their Additional Protocols' (2010) <https://www.icrc.org/eng/war-and-law/treaties-customary-law/geneva-conventions/overview-geneva-conventions.htm> (geraadpleegd op 7 maart 2018).

¹³ Tversky en Kahneman, 'The Framing of Decisions and the Psychology of Choice' in: *Science* 211 (1981) 453, geciteerd in: Alex Mintz en Steven B. Redd, 'Framing Effects in International Relations', in: *Synthese* 135 no 2 (2003), pp. 193-213, aldaar 193.

¹⁴ Mintz en Redd, 'Framing Effects in International Relations', 194.

¹⁵ Mintz en Redd, 'Framing Effects in International Relations', 197.

¹⁶ Mintz en Redd, 'Framing Effects in International relations', 194, 196, 199, 200.

¹⁷ R.D. Benford en D. A. Snow, 'Framing Processes and Social Movements: An overview and Assessment', *Annual Review of Sociology*, Vol 26 (2000) 611-639.

¹⁸ Benford and Snow, 'Framing Processes and Social Movements', 615-617.

¹⁹ Benford and Snow, 'Framing Processes and Social Movements'.

Het onderzoeken van een boodschap met behulp van deze methode, biedt dus de mogelijkheid om systematisch op zoek te gaan naar hoe de situatie en de actoren worden neergezet om het internationale publiek te overtuigen en beslissingen te beïnvloeden.

Van deze 'framing' theorie zal gebruik worden gemaakt bij het onderzoek naar de situatie van de krijgsgevangenen, de inzet van chemische wapens en de militaire campagnes tegen de Koerden in Irak. De 'framing'-methode zal worden ingezet bij de analyse van de brieven die vanuit het Irakese regime gericht waren tot de Verenigde Naties, waaronder ook de Veiligheidsraad en de Algemene Vergadering. Deze bronnen zijn afkomstig uit het online archief, het 'Official Document System' van de Verenigde Naties, waarin alle documentatie zorgvuldig is bijgehouden. In dit archief verschijnen zowel brieven van nationale vertegenwoordigers, als resoluties, rapporten en verslagen van bijvoorbeeld de Veiligheidsraad. Alle stukken die in de VN verschijnen worden vertaald naar het Arabisch, Engels, Chinees, Frans, Spaans en Russisch, ook in dit archief. De brieven vanuit de Irakese overheid zijn oorspronkelijk in het Arabisch geschreven en zijn naar de andere vijf talen vertaald. Op die manier is het systeem met de primaire bronnen voor veel mensen toegankelijk. Alle stukken vanaf 1949 staan in dit systeem en vanaf 1993 zijn alle bronnen ook vindbaar bij een inhoudelijke zoekopdracht. De stukken van voor 1993 kunnen vaak ook op inhoud worden gevonden in het archief, deze mogelijkheid wordt dagelijks uitgebreid.

Bij elk van de drie onderwerpen die behandeld worden in dit onderzoek, worden twee soorten primaire bronnen geraadpleegd. Dit zijn rapporten en resoluties van de VN en de Veiligheidsraad over een specifieke situatie tijdens de oorlog en de reactie hierop vanuit de Irakese regering. Een afgevaardigde zette steeds zorgvuldig uiteen wat het Irakese perspectief is op de gebeurtenis. Per onderwerp zijn er soms meerdere rapporten en of brieven met reacties, zo vullen zij elkaar aan en wordt er een zo compleet mogelijk beeld weergegeven. Omdat de Verenigde Naties het internationale politieke platform was en is, stond deze organisatie goed ten dienste voor de Irakese regering om hun boodschap de wereld in te zenden. Omdat de bronnen de situatie tijdens de oorlog vanuit twee perspectieven weergeven, wordt er voorkomen dat er een te eenzijdig beeld wordt afgegeven. De primaire bronnen uit het online archief bieden dus een compleet, betrouwbaar en meerzijdig perspectief op oorlog en bovenal op hoe deze werd beschouwd door de Irakese regering.

Deze scriptie is geschreven op honoursniveau omdat dit onderzoek direct bijdraagt aan zowel het wetenschappelijk debat als een beter begrip van onze huidige maatschappij. Het onderzoek naar 'framing' leidt tot een beter bevattingsvermogen en inzicht van hoe informatie gunstig kan worden ingezet in politieke organen. Deze kennis is toepasbaar op elk politiek niveau in onze maatschappij en is van alle tijden. Waar veel wetenschappelijke onderzoeken omtrent 'framing' gaan over de beïnvloeding van de publieke opinie, onderscheidt dit onderzoek zich door 'framing' in de Verenigde Naties te onderzoeken. Bovendien draagt dit onderzoek bij aan het wetenschappelijk debat omtrent 'audience costs'. Deze scriptie breidt onderzoek naar de binnenlandse 'audience costs' namelijk uit naar buitenlandse 'audience costs' in de internationale betrekkingen. Het internationale karakter van dit onderzoek is een tweede element dat dit onderzoek extra verdieping geeft. In deze scriptie wordt namelijk gebruik gemaakt van internationale bronnen vanuit twee perspectieven, vanuit de Verenigde Naties en vanuit Irak, waardoor er gepoogd wordt een eenzijdig beeld te voorkomen.

Om de hoofdvraag *'Hoe is 'framing' door de Irakese regering ingezet om de buitenlandse 'audience costs' ten tijde van de Irak-Iranoorlog (1980-1988) via correspondentie met de VN zo laag mogelijk de houden?'* te beantwoorden, worden eerst de Irakese binnenlandse en buitenlandse 'audience costs' uiteengezet. Daarna wordt de Irakese visie en reactie naar aanleiding van een kritisch rapport over het handhaven van de mensenrechten van krijgsgevangenen geanalyseerd. Vervolgens wordt de Irakese correspondentie omtrent de inzet van chemische wapens tijdens de oorlog onderzocht en tenslotte de militaire campagnes die de regering tegen de Koerdische minderheden in Irak voerde. Omdat deze daden zo controversieel zijn, bieden ze een duidelijk beeld op hoe de Irakese regering haar 'audience costs' in de internationale betrekkingen alsnog laag probeerde te houden.

Hoofdstuk 1: Iraks 'Audience Costs'

In deze scriptie wordt de vraag gesteld hoe 'framing' door de Irakese regering is ingezet om de 'audience costs' laag te houden tijdens de Irak-Irakoorlog. Voordat dit kan worden onderzocht, is het van belang te weten met welke 'audience costs' Saddam Hoessein te maken had en waarom deze in het binnenland minder bedreigend waren dan in het buitenland. In de eerste plaats wordt er dus nader ingegaan op de theorie en de binnenlandse situatie omdat deze dichter bij elkaar aansluiten. In de tweede plaats is het belangrijk om helder te krijgen welke belangen Irak eigenlijk had in het buitenland om zo inzicht te krijgen Iraks 'audience costs'.

De Amerikaanse politicologen Joshua D. Kertzer en Ryan Brutger beargumenteren dat er twee redenen zijn waardoor het publiek een leider kan straffen. De traditionele reden is inconsequent leiderschap, de tweede reden is de inzet van geweld. Zodra een leider een van beide stappen dreigt te zetten treedt de 'audience costs' theorie in werking, en zal het publiek een leider minder gaan waarderen of trachten af te zetten.²⁰

De originele 'audience costs' theorie van de politicoloog James Fearon die de theorie bedacht, gaat in werking als een leider zich laat leiden door de mening van een publiek. Deze 'kosten' nemen toe naarmate de crisis langer voortduurt of escaleert. De leider moet zich houden aan de wil van het publiek om zo te voorkomen de macht of het aanzien te verliezen.²¹ Volgens Fearon is deze theorie het best toepasbaar op het binnenland, omdat de kans op kritiek en gevaar voor afzetting vanuit deze hoek het grootst is.²² Omdat de historiografie van 'audience costs' zich dus met name op het binnenland richt, is het belangrijk om het onderzoek eerst op het binnenland van Irak te richten om zo relevante thema's uit de binnenlandse politiek met betrekking tot 'audience costs' door te kunnen trekken naar de internationale politiek. Ook is een goed begrip van de binnenlandse situatie nodig om internationale beslissingen die Hoessein heeft genomen beter te kunnen begrijpen.

Binnenland

De politicoloog Milan Svobik beargumenteert dat het gevaar voor het binnenlandse leiderschap van een autoritair leider gekenmerkt wordt door twee spanningen. In de eerste plaats heeft de leider altijd te maken met dreiging vanuit het volk. De leider moet zijn beleid altijd op een bepaalde manier kunnen legitimeren tegenover de burgers. In de tweede plaats heeft een dictator niet genoeg macht en invloed om helemaal zelfstandig te kunnen regeren. Hij blijft altijd afhankelijk van andere invloedrijke personen met wie de macht gedeeld moet worden, of dit nu traditionele elites, prominente partijleden of generaals zijn. Het interne gevaar vanuit de overheidstop is volgens Svobik in een autoritaire samenleving wel beduidend groter dan dat vanuit de burgers.²³

Om deze gevaren onder controle te houden maakte Saddam Hoessein gebruik van het éénpartijstelsel. Het creëert een maatschappelijke centralisatie die onvermijdelijk leidt tot de top van de piramide, de plaats van de president. In Irak stond Hoessein aan de top van het secretariaat dat de leiding gaf over regionale partijorganen die verantwoordelijk waren voor de activiteiten in elke stad of dorp.²⁴ Een éénpartijstelsel reguleert de samen- en medewerking van verschillende groepen in de samenleving, het biedt een duidelijke structuur voor zowel hoge als regionale leiders om in te werken. Een dergelijk partijstelsel biedt ook de mogelijkheid om de staatsinvloed te vergroten op zowel educatief, juridisch en religieus gebied.²⁵ Via een partij kan er dus goed ingespeeld worden op het volk en kunnen de massa's worden gemobiliseerd ten behoeve van de staat. Het regeren via dit

²⁰ Kertzer en Brutger, 'Decomposing Audience Costs: Bringing the Audience Back Into Audience Cost Theory' in: *American Journal of Political Science* (2016), 1-33, aldaar 1.

²¹ Slantchev, 'Audience costs theory and its audiences', in: *Security Studies* 21 (3, 2012), 376-382, aldaar 377.

²² Fearon, 'Domestic Political Audiences', 581.

²³ Milan W. Svobik, *The Politics of Authoritarian Rule* (Cambridge 2012) 2, 5.

²⁴ Joseph Sassoon, *Anatomy of Authoritarianism in the Arab Republics* (Cambridge 2016) 41.

²⁵ Sassoon, *Anatomy of Authoritarianism*, 40.

partijsysteem hielp Saddam en zijn regime om de wil van het volk te controleren en bescherming te bieden tegen de dreiging die van de bevolking uitgaat.

In Irak vormde de Ba'ath-partij het centrale orgaan voor het contact met de burgers. De partijafdelingen hadden een breed scala aan taken zoals het waarborgen van veiligheid en het organiseren van lezingen, conferenties en culturele activiteiten om de politieke boodschap van de partij over te brengen. Daarnaast fungeerde de partij als de ogen en oren van de staat. Er werd op deze manier niet alleen verslag gedaan, maar er was binnen de Ba'ath-partij ook ruimte voor zelfkritiek om het functioneren van de partij te bevorderen.²⁶ Zo zegt Hoessein tijdens een vergadering met verschillende leiders van de Ba'ath-partij in 1986, het volgende over de uiting van kritiek: "We will also provide an opportunity for open criticism; criticism is different than hostility, dialogue is different than defamation, and dialogue is different than attack."²⁷ Ook de rekrutering van de bevolking, en dan met name de jeugd, was een belangrijk onderdeel van het takenpakket van de partijfunctionarissen. Irak had een speciale school, de Madrasat al-I'dad al-Hizbi, waar jongeren werden opgeleid voor de hogere posities in de partij. Hier leerden ze de intellectuele en ideologische aspecten van de partijfilosofie, zodat ze deze later ook weer zelf konden doorgeven.²⁸

Saddam Hoessein was de kern en onbetwist leider van de Ba'ath partij in Irak. Al vanaf het begin dat Hoessein aan de macht kwam werkte hij aan zijn imago als geweldige leider. Hij had al snel door dat de media een krachtig middel vormen om dit imago aan het volk en zijn ondergeschikten over te brengen.²⁹ Sassoon beschrijft bijvoorbeeld een krantenartikel met de vertaalde kop 'Why do we love Saddam Hoessein?' over zijn moed en zijn leiderschap waarmee hij Irak van overwinning naar overwinning leidde.³⁰ Hoessein schreef zelf ook veel filosofische en historische artikelen, speeches en zelfs boeken die allemaal meebouwden aan zijn verheerlijking en verspreiding van zijn gedachtegoed. Daarnaast stonden ook veel schrijvers in dienst van de regering om hieraan bij te dragen. Religie speelde ook een belangrijke rol om zijn leiderschap te bevestigen. Hoessein werd gezien als iemand die gesteund werd door God en die bij hem in aanzien stond. Verder droegen nog allemaal kleine regels en gewoonten bij aan het bouwen aan het imago rondom de president. Vloeken over de president of zijn familie werd gezien als een aanval op de regering, kritiek werd gezien als 'ketterij', en verwijzingen naar ondergeschikten mochten niet hetzelfde zijn als een verwijzing naar de president.

De tweede spanning voor autoritaire leiders, namelijk de dreiging van andere sterke leiders in een land en in de regering, is niet zo goed te controleren via de partij. Een groot obstakel voor een succesvolle machtsverdeling is het verlangen van een dictator om meer macht te vergaren. Dit vergroot namelijk de kans op weerstand vanuit de regeringstop.³¹ De politicologe Barbara Geddes beschrijft een oplossing voor deze weerstand, namelijk personalistisch dictatorschap. Een term waarvoor Saddam Hoessein als iconisch voorbeeld wordt gezien. Geddes betoogt dat personalistische leiders onderdeel kunnen zijn van een partij of van het leger, maar dat hun beslissingen uiteindelijk helemaal los staan van deze organisaties. Beslissingen worden volledig genomen op basis van het oordeel van de leider zelf, los van belangrijke instanties van de staat. Op die manier is een personalistische leider goed bestand tegen interne verdeeldheid. Alles is zodanig gebaseerd op één leider dat het systeem waarschijnlijk uit elkaar valt op het moment dat de leider komt te overlijden.³²

²⁶ Sassoon, *Anatomy of Authoritarianism*, 42-44.

²⁷ "Saddam Hussein and Ba'ath Party Members Discussing the Status of the Party in the Arab World and Potential Cooperation with the Muslim Brotherhood," July 24, 1986, History and Public Policy Program Digital Archive, Conflict Records Research Center, National Defense University, SH-SHTPA-001-167.

²⁸ Sassoon, *Anatomy of Authoritarianism*, 42-44.

²⁹ Sassoon, *Saddam Hussein's Ba'ath Party*, 175.

³⁰ Sassoon, *Saddam Hussein's Ba'ath Party*, 176.

³¹ Svobik, *The Politics of Authoritarian Rule*, 55-56.

³² Barbara Geddes, 'Authoritarian Breakdown: Empirical Test of a Game Theoretic Argument' (UCLA: Los Angeles 1999) 7.

Hoessein stond weinig open voor oppositie in zijn partij. Dit had volgens Sassoon te maken met twee aspecten, het functioneren van zijn betrouwbare cirkel en zijn eigen capaciteiten. Zoals het vaker voorkomt in het systeem rondom dictators, zoals bij bijvoorbeeld Stalin en Ceausescu, had Hoessein een kerngroep van trouwe loyale collega's en ondergeschikten om zich heen. Hoewel deze mannen persoonlijk competent waren, vormden ze voornamelijk een groep van ja-knikkers die een belangrijke rol speelden bij de opbouw van de persoonlijke cultus rondom de president. Via dit project van verheerlijking konden ze ook hun eigen positie verstevigen. Vanwege Hoesseins onwankelbare geloof in hemzelf als een goede militaire leider en planner en zijn onvoorspelbare karakter fungeerde zijn vertrouwelijke groep niet als een goed fungerend klankbord. Verder was Hoessein ook erg goed in het tegen elkaar uitspelen van zijn ondergeschikten en maakte hij gebruik van hun onderlinge competitie in hun zoektocht naar macht en promotie.³³

De capaciteiten van Hoessein vormden een tweede aspect dat interne oppositie weinig ruimte bood. Hij werkte lange dagen, had een fotografisch geheugen en las dagelijks honderden memo's die naar hem werden gestuurd. Hij was ook vaak erg goed voorbereid voor belangrijke vergaderingen en bijeenkomsten. Als hij merkte dat topambtenaren niet goed waren voorbereid maakte hij daar publiekelijk opmerkingen over. Dit was ook een belangrijke reden om weinig oppositie te bieden aan Hoessein maar om juist zijn ideeën te ondersteunen.³⁴

In Irak had Saddam Hoessein zijn positie dus zo goed opgebouwd dat hij weinig last had van 'audience costs' in het binnenland tijdens de Irak-Iranoorlog. Door middel van het éénpartijstelsel, zijn zorgvuldig opgebouwde imago, zijn persoonlijk leiderschap en competenties wist hij de publieke opinie en wil zo te beïnvloeden dat er weinig kritiek was van zowel uit het volk als de politieke elite. De thema's legitimatie en afhankelijkheid van de elite waren in het binnenland dus gedekt. Nu is de vraag of dit ook in het buitenland zo het geval was.

Buitenland

'Audience costs' kunnen dus worden verdeeld in twee groepen; binnenland en buitenland. Het binnenland heeft een belangrijkere rol in democratische landen, maar niet in Irak. Daar was niet de publieke toerekenbaarheid, die wel in een democratie geldt. Het buitenland beoordeelt echter wel de intentie, de besluitvaardigheid en de capaciteiten van een nationale regering, ook als deze niet democratisch is.³⁵ Op basis van de macht en de afhankelijkheid van een regering ten opzichte van het buitenland kunnen hier hoge 'audience costs' aanwezig zijn. Voordat er wordt onderzocht hoe Saddam Hoesseins regering bepaalde gebeurtenissen in de oorlog legitimeerde moet er worden onderzocht welke belangen Irak in het buitenland had om te weten hoe hoog de 'audience costs' in het buitenland waren. Theoretisch treden 'audience costs' dus in werking op het moment dat een leider zich laat beïnvloeden door de mening van buitenlandse regeringen en internationale organen of dat er dreigingen of consequenties staan tegenover het negeren van deze buitenlandse invloeden.

In de internationale betrekkingen zijn er drie categorieën aan te wijzen waarmee een nationale regering onder druk kan worden gezet door buitenlandse regeringen of instituties. Namelijk diplomatie, economische strategie en militaire inzet.³⁶ Hoe vatbaar een land voor deze strategieën is hangt af van hoe (on)afhankelijk een land is. In de Irakese internationale betrekkingen zijn volgens Charles Tripp, een historicus en Irak expert, drie belangrijke determinanten die dit beïnvloeden; de etnische identiteiten in het land, geopolitiek en de olie-afhankelijke economie. In Irak wonen grofweg drie etnische identiteiten, de Sjiieten, de Soennieten en de Koerden. Spanningen binnen Irak tussen deze grensoverschrijdende identiteiten beïnvloeden sterk de internationale en regionale betrekkingen. Hetzelfde geldt voor de geopolitiek van Irak. De grenzen van het land zijn in de

³³ Joseph Sassoon, *Saddam Hussein's Ba'th Party. Inside an Authoritarian Regime* (Cambridge 2011) 171.

³⁴ Ibidem, 171.

³⁵ Gourevitch, 'Domestic politics and international relations', 316.

³⁶ Robert J. Jackson, *Global politics in the 21st century* (New York, 2013) 101-104.

afgelopen eeuw door de Britten bepaald en zorgen daardoor voor internationale spanningen, zoals bijvoorbeeld de Irak-Iranoorlog en de Golfoorlog met Koeweit. Ten slotte heeft Irak een economie die erg afhankelijk is van de verkoop van olie naar het buitenland.³⁷ Tijdens de Irak-Iranoorlog speelden deze determinanten een belangrijke rol en vormden zij de basis voor de 'audience costs' van Irak.

Bij het begin van de oorlog was de internationale situatie van Irak als volgt. Economisch stond de Irakese regering onder leiding van Hoessein er goed voor. Na de Arabisch-Israëlische oorlog in 1973 steeg de olieprijs zeer sterk, Iraks inkomen verdriedubbelde binnen twee jaar en tussen 1973 en 1982 verdiendubbelde dit bijna. Door de onrust in Iran tussen 1979 en 1980 werd Irak ook nog de twee na grootste markt in het Midden Oosten voor Europese, Amerikaanse en Japanse goederen.³⁸ Dit creëerde dus een wederzijds belang tussen Irak en de bovengenoemde gebieden. Vooral Amerika speelde hierin een belangrijke rol.

Toen de Britten zich in 1971 uit de Perzische Golf terugtrokken, werden de Verenigde Staten de meest belangrijke buitenlandse macht in de regio. De Golfregio was cruciaal voor de olie- en gastoevoer in de wereld. Ook voor de Arabisch-Israëlische relaties, terrorisme en nucleaire non-proliferatie was het voor de VS van belang om zekerheid en stabiliteit in deze regio te creëren.³⁹ In de regio waren Irak en Iran de meest belangrijke machten. Het was voor de VS dus van belang om een goede samenwerking met een van beide landen te onderhouden.

Voor de revolutie in Iran in 1979 steunde Amerika de sjah in Iran. Maar hier kwam een einde aan toen de religieuze leider Ayatollah Khomeini na de revolutie aan de macht kwam. Tijdens de Iraanse gijzelingscrisis, waar een groep studenten de Amerikaanse ambassade bestormden, groeide de vijandigheid tussen de VS en Iran alleen maar meer. 444 dagen lang werden Amerikaanse diplomaten vastgehouden en soms publiekelijk vernederd voor de Iranese menigte. Deze crisis gaf voor Amerika de doorslag om Irak te ondersteunen in de oorlog tegen Iran; de vijand van de vijand is de bondgenoot.⁴⁰ In plaats van via Iran, probeerden de VS nu via Irak hun invloed op de regio en de olie te behouden. Elk bondgenootschap dat kon voorkomen dat het 'gevaarlijke' regime van Iran de overmacht in het Midden-Oosten zou verkrijgen en de olievoorraden zou overnemen, werd verwelkomd.⁴¹ In de zomer van 1983 kwam de Amerikaanse diplomaat Donald Rumsfeld bij Saddam op bezoek in Irak om de militaire steun te bespreken.⁴²

Amerikaanse hulp werd geboden op verschillende manieren. Bijvoorbeeld via het leveren van satellietfoto's, militaire goederen, financiële steun en levensmiddelen. Bovendien boden de Verenigde Staten Irak diplomatieke steun.⁴³ De Verenigde Staten brachten deze hulp direct en indirect via derden naar Irak, hieronder vielen ook geavanceerde wapens en middelen om chemische wapens in te kunnen zetten.⁴⁴ Vanaf 1987 deed de marine van de Verenigde Staten actief mee in de oorlog om olietankers uit Koeweit en Saoedi Arabië te beschermen tegen Iranese aanvallen. Iran bleek uiteindelijk bereid de oorlog beëindigen toen de Amerikaanse marine in 1988 een Iraans burgervliegtuig uit de lucht schoot.⁴⁵ Deze directe militaire inzet van Amerika tegen Iran is een goed

³⁷ Charles Tripp, 'The Foreign Policy of Iraq', in: Raymond Hinnebusch and Anoushiravan Ehteshami, *The Foreign Policies of Middle East States* (London 2002) 167-192, aldaar 168-171.

³⁸ Louise Fawcett, *International Relations of the Middle East* (Oxford, 2005) 53.

³⁹ Brzezinski, Scowcroft, Murphy, 'Differentiated Containment' in: *Foreign Affairs* 76 (nr. 3, 1997), pp. 20-30, aldaar 20,21.

⁴⁰ James G. Blight, *Becoming Enemies: U.S.-Iran Relations and the Iran-Iraq War, 1979-1988*. (Lanham, 2012) eBook collection, foreword.

⁴¹ John J. Mearsheimer & Stephen M. Walt, 'An Unnecessary war' in: *Foreign Policy* January 2003, p. 51-59, aldaar 53.

⁴² Gareth Stansfield, *Iraq. People, History, Politics* (Cambridge 2007) 117.

⁴³ William R. Polk, *Understanding Iraq. The whole sweep of Iraqi History, from Genghis Khan's Mongols to the Ottoman Turks to the British Mandate to the American Occupation* (New York 2005) 131-132

⁴⁴ Louise Fawcett, *International Relations of the Middle East* (Oxford, 2005) 53.

⁴⁵ Louise Fawcett, *International Relations of the Middle East* (Oxford, 2005) 268.

voorbeeld van wat er kan gebeuren als er niet wordt meegewerkt met deze grote speler in te internationale betrekkingen.

Saddam Hoessein was als bondgenoot voor de VS echter niet ideaal. Irak was de agressor die de oorlog was begonnen, Saddam zette chemische wapens in, en om de situatie complexer te maken, startte Irak een grote militaire missie, 'Anfal', om de Koerdische minderheden in het land aan te vallen.⁴⁶ Dit bracht Amerika als grootste bondgenoot in een ongemakkelijke situatie en daarmee ook de Irakese regering.

Naast de VS waren ook Frankrijk, Saoedi-Arabië, Qatar, Koeweit, Jordanië en de Sovjet-Unie bondgenoten tijdens de Irak-Iranoorlog. Zo kreeg Hoessein hulp van de Arabische 'broeders' die liever niet zagen dat het Sjiitische Iran de overhand in de regio zou krijgen. Jordanië gaf toestemming voor het gebruik van de haven Aqaba die buiten het bereik van Iraanse aanvallen lag. Saudi-Arabië en Koeweit steunden de oorlog financieel.⁴⁷ Deze steun had dus sterk te maken met de verschillende etnische identiteiten in Irak en het Midden Oosten.

De internationale relatie met de Sovjet-Unie was ingewikkeld, omdat de Ba'ath partij zich in het verleden al vaker tegen de communisten in Irak had gekeerd en omdat de Irakese relaties met de VS, nog steeds ten tijde van de Koude Oorlog, langzaam beter werden. Echter, omdat Khomeini veel afspraken met de Sovjet-Unie niet na kwam werd Hoessein een betere optie om in te investeren. Hierdoor verbeterde de relatie tussen de twee landen tussen 1982-83, waardoor de SU, zolang de oorlog duurde, Irak bleef ondersteunen.⁴⁸ De steun van zowel de Sovjet-Unie als Frankrijk en de Verenigde Staten bracht Irak in een goede positie in de VN-Veiligheidsraad, omdat de regering op deze manier permanente leden met een vetorecht achter zich had staan.

Kortom, 'Audience costs' zijn kosten die een leider of een regering riskeert bij het maken van beleid. Op het moment dat het beleid van een leider niet bevalt bij 'the audience', dan gaan zij deze persoon minder waarderen of trachten af te zetten. Traditioneel is deze theorie van toepassing op de binnenlandse politiek maar in het geval van Saddam Hoessein is het interessanter om de 'audience costs' theorie op de internationale betrekkingen van toepassing te laten zijn. In het autoritaire Irak had Hoessein zelden moeite om zijn daden te legitimeren omdat hij de publieke opinie sterk kon beïnvloeden en de leiders om hem heen volgden hem zonder te veel kritiek te leveren.

Anders dan in het binnenland, moest Saddam Hoessein wel rekening houden met 'audience costs' in de internationale betrekkingen. Buitenlandse regeringen en internationale instellingen konden via diplomatie, economische strategieën en militaire inzet invloed uitoefenen op het binnenlandse beleid van Irak. Het land stond namelijk op drie manieren sterk onder de invloed van het buitenland, door de verschillende etnische identiteiten in Irak, de recent gefabriceerde landsgrenzen en de van olie afhankelijke economie. De eerste twee determinanten stonden voornamelijk in relatie met buurlanden uit de regio. De steun van andere Arabische landen hing namelijk samen met de strijd tegen het Sjiitische Iran, maar ook met de geografische ligging van Irak in de regio. De derde determinant hing samen met economische redenen, waardoor de Sovjet-Unie, Amerika en Frankrijk Irak steunden tijdens de oorlog.

Irak was op economisch en op militair gebied afhankelijk van deze genoemde landen waardoor het een logische strategie is om rekening te houden met de hoge 'audience costs' die deze afhankelijkheid met zich mee bracht. Bij het begin van de oorlog had Hoessein dus een zeer sterke positie. Hij had veel geld uit Iraks olie-inkomsten en bovendien kreeg hij materiële, financiële en diplomatieke steun van machtige bondgenoten. Het was dus van belang om deze regeringen te vriend te houden, ook na het uitvoeren van controversiële oorlogsdaden. Het 'framen' van deze daden is een methode die Hoessein hiervoor verschillende keren heeft ingezet. Hoe heeft hij dit gedaan en is dit voldoende geweest om de 'audience costs' laag te houden?

⁴⁶ Blight, *Becoming Enemies*, foreword.

⁴⁷ William R. Polk, *Understanding Iraq. The whole sweep of Iraqi History, from Genghis Khan's Mongols to the Ottoman Turks to the British Mandate to the American Occupation* (New York 2005) 129.

⁴⁸ Louise Fawcett, *International Relations of the Middle East* (Oxford, 2005) 53.

Hoofdstuk 2: Handhaving mensenrechten van gevangenen

'We found that harsh treatment and violence in the camps were far from uncommon'.⁴⁹ Dat is een van de conclusies van de onderzoekers, die door de VN naar Iran en Irak zijn gestuurd om onderzoek te doen naar de humanitaire omstandigheden van gevangenen. Dit citaat is onderdeel van een kritisch rapport dat een duidelijke aanklacht vormt tegen Irak. In dit hoofdstuk zal deze kritiek verder worden toegelicht en zal voornamelijk de Irakese reactie op deze beschuldigingen worden geanalyseerd. Hoe heeft Irak gepoogd de 'audience costs' via framing te beïnvloeden?

Om dit te onderzoeken zal gebruik worden gemaakt van primaire bronnen uit de 'Official Document System' van de VN waar bronnen vanuit twee perspectieven worden geanalyseerd. In de eerste plaats wordt het rapport 'Prisoners of war in Iran and Iraq', gepubliceerd op 22 februari 1985, van de Veiligheidsraad over de situatie van de gevangenen in Irak en Iran onderzocht. Daarna twee brieven vanuit Irak waarin een reactie wordt gegeven op dit rapport. Om te onderzoeken hoe de Irakese regering positief over wil komen in de VN, worden de bronnen geanalyseerd aan de hand van de 'framing' methode van de sociologen Benford en Snow en daarbij wordt gekeken naar de Irakese weergave van de situatie en een mogelijke oplossing. Hierin wordt ook onderscheid gemaakt tussen het publiek, de auteurs van de brieven, de 'slachtoffers' en 'daders'.

Het VN-rapport

In oktober 1984 heeft de Irakese regering een brief⁵⁰ en later een rapport⁵¹ gestuurd over de slechte situatie waarin Irakese gevangenen leven in Iran. Hierin verzoekt de Irakese regering de secretaris-generaal van de VN om een onderzoek te starten naar deze situatie en met name de gebeurtenissen in een gevangenenkamp in Gorgan, Iran.⁵² In het rapport is geschreven door Zuhair I. Mohammad, de tijdelijke plaatsvervanger van de permanente vertegenwoordiging van Irak in de VN. Hierin schrijft hij over onder andere over religieuze vervolging, indoctrinatie, intimidatie, vergiftiging en aanranding van Irakese krijgsgevangenen in Iranese kampen.⁵³ Deze misdaden worden door Irak ingezet als reden voor een onafhankelijk onderzoek van de Verenigde Naties naar het handelen van Iran tijdens de oorlog. De eerste brief uit oktober 1984 had een goede timing, want gedurende het einde van 1984 werden de internationale banden tussen Amerika en Irak versterkt met een Amerikaanse bevestiging waarin hulp aan de Irakese regering werd beloofd.⁵⁴

Dit onderzoek zou in deze periode dan ook een goede methode zijn geweest voor de Irakese regering om de vijand in een slecht daglicht te stellen bij de VN en om zo de Irakese positie tegenover Iran te bevestigen. Deze strategie werd ook op een gunstig moment toegepast omdat het rond deze tijd duidelijk werd voor de Irakese regering dat ze militaire hulp nodig had in haar defensie tegen de Iranese opmars.⁵⁵ Het zwart maken van de vijand had de Irakese regering kunnen helpen in het zoeken van meer bondgenoten tijdens de oorlog. Maar de Iranese regering gaf aan alleen met dit onderzoek mee te willen werken als de VN ook onderzoek naar de behandeling van Iranese

⁴⁹ Official Document System (hierna: ODS), S/16962S, 'Prisoners of War in Iran and Iraq. The report of a mission despatched by the Secretary-General', (22 februari 1985) 60.

⁵⁰ ODS, S/16799, 'Letter dated from 25 October 1984 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General' (25 oktober 1984).

⁵¹ ODS, A/39/859, S/16909, 'Letter dated 22 January 1985 from the Chargé d'Affaires a.i. of the Permanent Mission of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (25 januari 1985).

⁵² ODS, S/16962S, 'Prisoners of War in Iran and Iraq', (22 februari 1985) 2.

⁵³ ODS, A/39/859, S/16909, 'Letter dated 22 January 1985 from Iraq' (25 januari 1985) 1-4.

⁵⁴ David Ryan, 'From the 'tilt' to the unintended 'transformation'. The United States and Iraq, 1975-1992', in: David Ryan en Patrick Kiely, *America and Iraq: Policy-making, Intervention and Regional Politics* (Oxon 2009) 55-75, aldaar 61-62; Pierre Razoux, *The Iran-Iraq war* (Cambridge 2015) 503.

⁵⁵ Ryan, 'From tilt to transformation' 61.

gevangenen in Irak zou doen. En de VN had dit toegezegd. Daarom werd er van 11 tot 25 januari een missie gezonden om onderzoek te doen naar de situatie van de gevangenen in zowel Iran als Irak. Dit werd uitgevoerd door de twee juristen professor Wolfram Karl uit Oostenrijk en professor Torkel Opsahl uit Noorwegen en Major-Generaal Rafael Angel Vale Huerta uit Venezuela.⁵⁶

Het onderzoek is door deze experts uitgevoerd op basis van Irakese overheidsdocumenten, interviews met verantwoordelijke ambtenaren en gevangenen en met militairen ter plaatse. Ook hebben zij kampen bezocht en geobserveerd. Hoewel deze onderzoekers bekwaam waren in hun vak, gaven zij aan dat zij in hun onderzoek sterk zijn beperkt. Zo hadden zij een beperkte tijd om hun onderzoek uit te voeren, namelijk zeven dagen per land, waardoor de bezoeken aan de kampen met de bijbehorende interviews niet lang en diepgaand konden zijn. En hoewel de interviews met de gevangenen privé waren, waren een aantal van hen alsnog bang voor represailles als zij belastende woorden zouden spreken over het kamp. Bovendien bemerkten de onderzoekers dat vele kampen waren voorbereid op het bezoek dat zij brachten. Er waren bijvoorbeeld veel vers binnengebrachte voorraden en nieuwe benodigdheden in de kampen aanwezig. Ook bleek uit de interviews dat voor de aankomst van de onderzoeksmisssie vaak een aantal gevangenen was verplaatst uit het kamp. Ten slotte gingen veel beschrijvingen van gevangenen over het kamp recht in tegen de beschrijvingen van autoriteiten die serieuze problemen vaak ontkenden.⁵⁷

Een externe kritische noot die bij dit onderzoek geplaatst kan worden is het rechtstreekse gebruik van grote hoeveelheden informatie die de commissie van de Irakese overheid had ontvangen. En een ander punt tot kritiek is het feit dat de hele reis werd georganiseerd door de plaatselijke overheid, die natuurlijk een duidelijke agenda had in het verborgen houden van misstanden.

Wat het onderzoek toch betrouwbaar maakt, is dat de onderzoekers zich bewust waren van een deel van hun beperkingen.⁵⁸ Verder kwamen de onderzoekers uit drie verschillende landen en hebben zij in hun onderzoek ruimte geboden voor meningen vanuit zowel Irak als Iran en er was ook ruimte voor informatievoorziening van plaatselijke autoriteiten en de gevangenen zelf. Ook hebben de onderzoekers daadwerkelijk bezoeken gebracht aan de kampen, zodat ze met eigen ogen de situatie konden observeren. Deze diversiteit aan informatie is steeds met elkaar vergeleken om zo dicht mogelijk bij de waarheid te komen.

Het VN-rapport zelf is zeer kritisch, ondanks de moeilijkheden die de onderzoekers zijn tegengekomen. Zo schrijft het rapport dat in beide landen de internationale normen voor het behandelen van krijgsgevangenen niet werden gerespecteerd:

*'We found that harsh treatment and violence in the camps were far from uncommon. POWs [prisoners of war] provided a large volume of information about their physical ill-treatment, by such means as whipping, beating with truncheons or cables, simultaneous blows on both ears, electric shocks, assaults on sexual organs and kicks – often inflicted in parts of the body where POWs had suffered wounds.'*⁵⁹

Uit dit citaat blijkt dat de gevangenen onder zeer slechte omstandigheden leefden en niet zeker konden zijn van een eerlijke behandeling. Naast de slechte behandeling die niet als uitzonderlijk werd gezien, was er ook sprake van ernstige incidenten waarbij er grootschalig geweld werd ingezet tegen de gevangenen omdat zij in opstand waren gekomen.⁶⁰ Hoewel beide landen kritisch worden

⁵⁶ ODS, S/16962, 'Prisoners of War in Iran and Iraq', (22 februari 1985) 2-3.

⁵⁷ Ibidem, 7-9.

⁵⁸ Ibidem, 8-9.

⁵⁹ Ibidem, 60.

⁶⁰ ODS, S/16962, 'Prisoners of War in Iran and Iraq', (22 februari 1985) 60-61.

aangesproken in het rapport, word Irak specifiek aangesproken om het gebruik van geweld tegen gevangenen te stoppen.⁶¹

Naast fysiek geweld, was er ook een psychologische problematiek. De gevangenen leefden altijd in onzekerheid over hoelang zij nog in een kamp moesten blijven en of hun families wisten dat zij nog leefden. Zij kregen ook nooit post van hun familie, wat volgens de internationale regels van Geneve wel het geval had moeten zijn. Deze onzekerheid werd door de gevangenen nog als erger ervaren dan de ruwe behandeling die zij regelmatig kregen; 'Many POWs told us that this, more than any specific ill-treatment, was the greatest source of their torment.'⁶²

Tenslotte werden de beide landen aangesproken op hun inzet van gevangenen in hun propaganda. In de kampen zelf moesten de gevangenen vaak verplicht luisteren naar radioprogramma's met propaganda en werden zij soms gedwongen om mee te spelen in toneelstukken waarbij vaak de leider van het vijandige land voor gek werd gezet. De klachten die de overheden hadden ingediend tegen hun vijand, werden door de onderzoekers als te overdreven beschouwd. Andersom werden gevangenen ook niet zo goed behandeld als de regeringen zelf beweerden. Het rapport riep de regeringen van Irak en Iran op om te stoppen met het inzetten van de gevangenen voor hun eigen politieke doeleinden.⁶³

Irakese reactie

Dit VN-rapport was dus kritisch en Irak kwam door dit rapport niet erg positief uit de verf in de Verenigde Naties. Daarom nam de Irakese regering onder aansturing van de permanente vertegenwoordiger Riyadh M. S. Al-Qaysi het rapport stap voor stap door om de VN te wijzen op de fouten en misverstanden die volgens Al-Qaysi in het rapport waren geslopen. Voor zowel het rapport als de reactie via deze brieven gold de VN, en dan specifiek de Veiligheidsraad als publiek. Daarmee vormden de wereld en haar regeringen indirect het publiek.

Het probleem was volgens de vertegenwoordiger, dat Irak in het rapport vaak gelijk is gesteld aan Iran, terwijl Iran er in veel opzichten beter van af is gekomen in het onderzoek en Irak relatief slechter. Dat zou onterecht zijn omdat Irak goed had meegewerkt en het goede in de oorlog had nagestreefd door bijvoorbeeld goed voor de Iranese krijgsgevangenen te zorgen, terwijl Iran dat niet heeft gedaan. Met als gevolg dat de Irakese gevangenen op dat moment leden en slachtoffer waren van Iran.⁶⁴ Deze situatie was volgens de vertegenwoordiger in het rapport niet helder naar voren gekomen door verschillende problemen die de Irakese vertegenwoordiger in het rapport had gevonden. Deze kunnen worden samengevat in twee onderdelen, namelijk punten die missen in het rapport ('structural framing') en beschuldigingen in het rapport die niet waar of ongegrond zijn ('counter framing').⁶⁵

In de eerste plaats was volgens de vertegenwoordiger in het rapport niet vermeld dat het 'Committee of the Red Cross' (ICRC) altijd haar werk heeft kunnen doen in Irak omtrent het onderzoek naar de behandeling van krijgsgevangenen, terwijl Iran dit vaak had tegengehouden. Dit noemde de vertegenwoordiger een essentieel verschil dat zeker genoemd had moeten worden in het rapport.⁶⁶ In de tweede plaats werd in het onderzoek geen rekening gehouden met dat Iran maar liefst zestien kampen had en Irak maar acht. Toch is er in beide landen een even aantal dagen onderzoek gedaan. Hierdoor had het onderzoeksteam in Irak veel meer tijd om een diepgravend onderzoek te doen, terwijl dit niet in Iran het geval was, omdat daar in de zelfde tijd niet alle kampen

⁶¹ Ibidem, 64; Matthew J. Ferretti, 'The Iran-Iraq War: United Nations Resolution of Armed Conflict', in *Villanova University Law Review* 35 (1, 1990), 197-252, aldaar 219.

⁶² ODS, S/16962, 'Prisoners of War in Iran and Iraq', (22 februari 1985) 62.

⁶³ Ibidem, 61, 64, 66.

⁶⁴ ODS, S/16996, 'Letter dated 4 March 1985 from Iraq' (4 maart 1985) 2, 9.

⁶⁵ Mintz en Redd, 'Framing Effects in International Relations', 196.

⁶⁶ ODS, S/16996, 'Letter dated 4 March 1985 from Iraq' (4 maart 1985). 3.

bezocht konden worden. Volgens de vertegenwoordiger waren er anders veel meer Iranese schandalen boven gekomen die ze nu door gebrek aan tijd van de onderzoekscommissie konden verbergen. Dit verschil was ook niet in het rapport vermeld.⁶⁷ Ten slotte had het rapport een ander, volgens Irak, belangrijk element omtrent de gevangenen weggelaten in het rapport. De Irakese overheid had namelijk veel zorg voor de gezondheid van de Iranese krijgsgevangenen. Zo waren er in elk kamp een tandarts, medische ondersteuning en medicijnen aanwezig. Bovendien werden de patiënten die in het kamp niet konden worden behandeld verplaatst naar dichtbij zijnde ziekenhuizen met betere kennis en voorzieningen. Dit ging vaak in samenwerking met het Rode Kruis. De vertegenwoordiger betreurde dat dit niet is opgenomen in het rapport.⁶⁸ Het noemen van deze missende elementen kan ook wel 'structural framing'⁶⁹ worden genoemd, omdat de vertegenwoordiger een alternatief bood ten opzichte van het officiële rapport.

In de tweede plaats waren er dus onjuistheden in het rapport, die de vertegenwoordiger in zijn reacties recht wilde zetten. Zo is er in het VN-rapport geschreven dat er in het Iranese Goran-kamp voldoende reden was voor de bewakers om te schieten op de gevangenen, maar dat de onderzoekers onvoldoende informatie hadden om een mening te vormen over of het terecht was. De Irakese vertegenwoordiger vocht deze tegenstelling aan en beargumenteerde waarom het rapport wel een duidelijke veroordeling van het incident had moeten opschrijven.⁷⁰ Wel werden er in het rapport veroordelingen over het Irakese handelen beschreven bij het bestrijden van incidenten. Deze beschuldigingen zijn volgens de vertegenwoordiger echter onderbouwd met woorden als 'it would appear' en 'it seems', dat zijn volgens de auteur geen termen die gebruikt zouden moeten worden als onderbouwing van sterke veroordelingen.⁷¹

Ook de claim van de rapportenschrijvers, dat grote groepen burgers onder dwang naar Irak zijn gebracht, was volgens de vertegenwoordiger gebaseerd op onwaarheden. Deze burgers waren vluchtelingen die vrij waren om elk moment Irak te verlaten als zij dat wilden zonder dat er dwang aan te pas is gekomen.⁷² Verder is er geschreven in het rapport dat de krijgsgevangenen erg slecht werden behandeld door de Irakese autoriteiten, maar de vertegenwoordiger betwistte de authenticiteit van de bronnen die de onderzoekers voor deze uitspraak hebben gebruikt, namelijk interviews met gevangenen. Deze mannen zouden alleen maar geruchten hebben verspreid om de Irakese reputatie te schaden. En hoe konden de auteurs van het rapport beweren dat er een slechte behandeling was van gevangenen als Irak zich altijd had gehouden aan de internationale regels en zelfs verder ging dan dat? Irak heeft zelfs scholen opgericht voor minderjarige krijgsgevangenen en een goede gezondheidszorg gegeven.⁷³

Ten slotte hadden de krijgsgevangenen volgens de vertegenwoordiger zeker wel pakketjes en post mogen ontvangen, in tegenstelling tot wat stond geschreven in het rapport, maar kwamen er geen pakketjes aan vanuit Iran. Dus konden zij hier ook niet voor verantwoordelijk worden gesteld.⁷⁴ Deze weerleggingen van de vertegenwoordiger kunnen dus geschaard worden onder 'counter framing'⁷⁵ omdat er bewust een verhaal is gepresenteerd dat tegen het rapport is in gegaan van de onderzoekers. Dit alternatieve verhaal gaf een veel positiever beeld van Irak dan dat er is gegeven in het rapport.

Het probleem is volgens de Irakese vertegenwoordiger dus dat de onderzoekers vanwege hun gebrek aan voldoende juiste informatie, beïnvloeding vanuit Iran en te snelle conclusies niet

⁶⁷ ODS, S/16996, 'Letter dated 4 March 1985 from Iraq', (4 maart 1958) 3.

⁶⁸ Ibidem, 8-9.

⁶⁹ Mintz en Redd, 'Framing Effects in International Relations', 196.

⁷⁰ ODS, S/16962, 'Prisoners of War in Iran and Iraq', (22 februari 1985) 16; ODS, S/16996, 'Letter dated 4 March 1985 from Iraq' (4 maart 1958) 3.

⁷¹ Ibidem, 4-5.

⁷² Ibidem, 5-6.

⁷³ Ibidem, 6-7.

⁷⁴ Ibidem, 8.

⁷⁵ Mintz en Redd, 'Framing Effects in International Relations', 196.

altijd rechtvaardig geweest zijn in hun veroordeling van Irak terwijl ze strenger hadden moeten zijn in de veroordeling van Iran. Daarom was de houding van de Irakese regering volgens de vertegenwoordiger in het rapport te negatief weergegeven, terwijl Iran relatief te positief was omschreven.

Als oplossing wilde de Irakese vertegenwoordiger aantonen dat de Irakese regering bereid was om de mensenrechten van de krijgsgevangenen te waarborgen en om alle aanbevelingen van de onderzoekscommissie op te volgen en te implementeren. De Irakese regering had graag een einde gezien aan het lijden van de gevangenen waaraan zij zelf niet schuldig waren. Om een einde te brengen aan het lijden en om de handhaving van de mensenrechten te waarborgen vroeg de afgevaardigde de veiligheidsraad concreet om effectieve en praktische middelen in te zetten om dit te bereiken.⁷⁶ Indirect was dit dus een vraag aan de Veiligheidsraad om de Iranese regering hard aan te pakken omdat zij zich, in tegenstelling tot Irak, niet hebben gehouden aan de internationale regels van Genève.

Er is door de vertegenwoordiger goed rekening gehouden met het publiek, omdat er door de vertegenwoordiger gebruik is gemaakt van het bestaande frame waarin de VN werkt. De vertegenwoordiger liet het verhaal dat hij wilde vertellen, namelijk dat Iran moet worden aangepakt, dus aansluiten bij het discours van de VN, namelijk met een referentie naar de mensenrechten en het verdrag van Genève. Want net als de VN en de hele wereld was Irak volgens de vertegenwoordiger op zoek naar vrede en een stop op de slechte daden van Iran. Verder hield hij sterk rekening met zijn publiek door ondanks de kritiek, de Secretaris-Generaal te bedanken voor het onderzoek en de moeite die de onderzoekers hierin hebben gestoken om de naleving van mensenrechten te waarborgen.⁷⁷

De vertegenwoordiger wilde benadrukken dat Irak volledig bereid was om mee te werken met de aanbevelingen van de VN en dat tot dan toe ook heeft gedaan. In de eerste plaats al door het onderzoek naar de situatie van de krijgsgevangenen en door open te staan voor onderzoek in eigen land. Daarbij heeft Irak de onderzoekers begeleid en hen steeds van alle informatie voorzien. Dit werd door de vertegenwoordiger gezien als een bewijs van Iraks objectiviteit en oprechtheid rondom deze hele situatie.⁷⁸ In de tweede plaats streefde Irak de wens van de VN na, namelijk vrede en dus een einde aan de oorlog. Hier had het land volgens de vertegenwoordiger al naar toe gewerkt sinds het begin van de oorlog.⁷⁹

Er was dus een kritisch rapport verschenen vanuit de VN waarin zowel de Irakese als de Iranese regering werden aangesproken op hun slechte behandeling van de krijgsgevangenen waarmee zij de internationale regels hadden overtreden. Met het oog op de recent aangehaalde en verstevigde banden met de Verenigde Staten⁸⁰ had de Irakese regering niet erg veel te vrezen van internationale afkeurende reacties. Het was voor de vertegenwoordiger vooral van belang om de beschuldigingen vanuit het rapport niet te bevestigen maar juist de aandacht richting Iran af te leiden doormiddel van 'structural' en 'counter framing'.

Dit had de Irakese vertegenwoordiger gedaan door een aantal onderdelen in het rapport en de uitkomst te problematiseren. Dit deed hij met behulp van het opnoemen van positieve elementen die onterecht niet opgeschreven zouden zijn in het rapport, en door onjuistheden uit het rapport te benoemen en deze meteen te verbeteren. Hiermee werd het frame geschetst dat Iran in het rapport veel positiever is beschreven dan eigenlijk het geval had moeten zijn en Irak als veel negatiever. Omdat Iran, ondanks de internationale regels, toch door ging met het mishandelen van

⁷⁶ ODS, S/16996, 'Letter dated 4 March 1985 from Iraq' (4 maart 1985) 9.

⁷⁷ ODS, S/16996, 'Letter dated 4 March 1985 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (4 maart 1985) 1.

⁷⁸ ODS, S/16996, 'Letter dated 4 March 1985 from Iraq', (4 maart 1985) 3.

⁷⁹ ODS, S/16996, 'Letter dated 4 March 1985 from Iraq', (4 maart 1985) 2.

⁸⁰ Razoux, *The Iran-Iraq war*, 503.

krijgsgevangenen zou de Irakese vertegenwoordiging graag hebben gezien dat de Veiligheidsraad maatregelen zou treffen tegen Iran. De Irakese regering is bij het 'framen' slim om gegaan met het rapport, waardoor zij de inhoud zo heeft weten in te zetten dat Irak er alsnog gunstig uit kwam en de Iranese regering niet. Vanuit internationaal perspectief had het Irakese frame bij dit onderwerp gewerkt. Want hoewel beide landen zijn doorgedaan met het schenden van de mensenrechten van de krijgsgevangenen, had vooral Iran hiervoor internationale afkeuring ontvangen.⁸¹ Op 13 december 1985 is in de Algemene Vergadering van de VN een resolutie aangenomen waarin de mensenrechtensituatie in Iran werd afgekeurd. Over Irak werd in deze resolutie geen woord gesproken.⁸²

Hoofdstuk 3: Inzet chemische wapens

In het protocol van Genève uit 1925 hebben alle ondertekenende landen afgesproken geen gebruik te maken van chemische wapens in een oorlog. Ook Irak heeft dit verdrag onderschreven. Tijdens de Irak-Iranoorlog is echter wel gebruik gemaakt van deze wapens. Hier werd door de Veiligheidsraad al sinds maart 1984 onderzoek naar gedaan.⁸³ Uit de eerdere rapporten kwamen signalen dat Irak ondanks het protocol de verboden wapens had ingezet en internationaal werd hier afkeurend op gereageerd. Zo heeft toenmalige Europese Gemeenschap op 26 februari 1986 een brief aan de Veiligheidsraad geschreven waarin zij het conflict tussen Irak en Iran afkeurden en expliciet het gebruik van de chemische wapens.⁸⁴ De Veiligheidsraad schreef in dezelfde maand een zeer afkeurende resolutie waarin Irak en Iran werden aangemoedigd zich te houden aan het protocol van Genève. Daarnaast had de raad besloten om zeer betrokken te blijven bij deze zaak.⁸⁵ Deze belofte werd waargemaakt, want in mei 1987 verscheen er vanuit de Veiligheidsraad een nieuw rapport over een onderzoek naar het gebruik van chemische wapens in de Irak-Iranoorlog.

In dit hoofdstuk zal worden onderzocht welke bewijslast en bezwaren er tegen het Irakese beleid zijn ingediend aan de hand van het rapport uit 1987 over de inzet van chemische wapens door Irak. Vervolgens wordt er geanalyseerd hoe het regime reageerde op dit rapport en in welk frame zij in deze situatie hebben ingezet om gunstig uit deze situatie te kunnen ontsnappen.

Het VN-rapport

Het VN-rapport is geschreven door experts uit vier verschillende landen. Namelijk de scheikundige Dr. Gustav Andersson uit Zweden, Dr. Manuel Dominguez, een kolonel en professor in medicijnen uit Spanje, Dr. Peter Dunn een scheikundige uit Australië en kolonel Ulrich Imobersteg, hoofd van de verdediging tegen chemische wapens in Zwitserland.⁸⁶ Het team is van 22 tot 29 april 1987 voor de derde keer naar Iran afgereisd om het gevonden bewijs te onderzoeken. Om er achter te komen of er chemische wapens zijn ingezet, hebben de onderzoekers gebruik gemaakt van interviews met ambtenaren in Teheran, zijn ze naar oorlogsgebieden geweest om sporen te vinden van chemische aanvallen en ten slotte hebben ze klinische onderzoeken gedaan bij slachtoffers in ziekenhuizen en in de oorlogsgebieden.⁸⁷

⁸¹ James D. Morrow, 'The Institutional Features of the Prisoners of War Treaties', in: *International Organization* 55, (4, 2001), 971-991, aldaar 14.

⁸² ODS, A/RES/40/141, 'Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran', (13 december 1985).

⁸³ ODS, 'Report of the mission by the secretary-General to investigate allegations of the use of chemical weapons in the conflict between the Islamic republic of Iran and Iraq', (8 mei 1987).

⁸⁴ ODS, 'Letter dated 26 february 1986 from the permanent representative of the Netherlands to the United Nations addressed to the Secretary-General', (25 februari 1986).

⁸⁵ ODS, 'Draft Resolution', (21 februari 1986).

⁸⁶ ODS, 'Report of the mission', (8 mei 1987).

⁸⁷ ODS, 'Report of the mission', (8 mei 1987) 7-8.

In vergelijking met onderzoek doen naar de omstandigheden van krijgsgevangenen, was het relatief een stuk eenvoudiger om concreet bewijs te vinden van de inzet van verboden chemische stoffen. Ten eerste omdat het onderzoek is gedaan in het land dat slachtofferrol vervulde. De overheid had er dus veel baat bij dat er bewijslast werd gevonden tegen de vijand, in plaats van dat er iets verborgen gehouden moest worden, zoals dat het geval was bij de krijgsgevangenen. In de tweede plaats is het meten van chemische stoffen en het zien van symptomen bij slachtoffers een stuk minder subjectief, omdat de onderzoekers met eigen ogen en apparatuur de gevolgen van een chemische aanval konden zien en meten. Toch was er wel een probleem voor de onderzoekers, namelijk het grote tijdsverschil tussen het moment dat een aanval was geweest en het moment dat het onderzoeksteam arriveerde. Hoe meer tijd er verstreek nadat een aanval had plaatsgevonden, hoe meer degradatie en evaporatie de monsters had aangetast en onderzoek vermoeilijkte.⁸⁸

Toch hebben de onderzoekers duidelijke conclusies kunnen trekken: 'There has been repeated use of chemical weapons against Iranian forces by Iraqi forces, employing aerial bombs and very probably rockets. The chemical agents used are mustard gas (yperite) and probably, on some occasions, nerve agents.'⁸⁹ Zeer duidelijk, met plaats en naam, gaven de onderzoekers aan dat Irak chemische wapens heeft ingezet in de oorlog. En dit gebeurde niet alleen tegen militairen, maar ook burgers zijn het slachtoffer geweest van de aanvallen. Zo heeft de commissie een boeren gezin onderzocht, waarbij de dochter van vier twee uur na het onderzoek overleed aan haar verwondingen en waarbij de zwangere moeder ook zichtbare schade had opgelopen.⁹⁰

De onderzoekers keurden het gebruik van chemische wapens door Irak compleet af. Niet alleen werd het protocol van Genève geschonden, ook zetten zij uiteen dat deze wapens onmenselijk zijn en veroorzakers van langdurige handicaps en lijden. Hun oordeel is duidelijk, er zijn chemische wapens ingezet tegen zowel soldaten als burgers uit Iran en daar moest volgens hen een einde aan komen:

' (...) technically there is little more that we can do that is likely to assist the United Nations in its efforts to prevent the use of chemical weapons in the present conflict. In our view, only concerted efforts at the political level can be effective in ensuring that all the signatories of the Geneva Protocol of 1925 abide by their obligations. Otherwise, if the Protocol is irreparably weakened after 60 years of general international respect, this may lead, in the future, to the world facing the spectre of the threat of biological weapons.'⁹¹

Volgens het onderzoeksteam waren de feiten dus duidelijk, er was niets meer dat zij hadden kunnen doen naast het onderzoek. Er was voldoende bewijslast en ze droegen het stokje over aan de Verenigde Naties om hier een einde aan te maken. Daar werd op aangedrongen, want als de Veiligheidsraad geen actie zou ondernemen tegen het gebruik van chemische wapens, dan zou het verdrag van Genève volgens de auteurs niets meer waard zijn en kan er in het vervolg een grotere dreiging uitgaan van het gebruik van chemische wapens.

De Irakese reactie

Om goed te kunnen onderzoeken hoe de Irakese regering heeft geprobeerd om via 'framing' de 'audience costs' laag te houden, worden de reacties de vertegenwoordiger naar de Verenigde Naties heeft gestuurd, weer structureel geanalyseerd naar de indeling van Benford en Snow. Hierbij wordt gekeken naar hoe de vertegenwoordiger de toenmalige situatie via een probleem en een oplossing schetste. Hierbij wordt gekeken naar drie brieven die naar de Veiligheidsraad zijn gestuurd door de vertegenwoordigers. Een brief is een directe reactie op het genoemde rapport en twee brieven zijn opgesteld om de Veiligheidsraad ervan op de hoogte te stellen dat Iran gebruik maakte van chemische wapens.

⁸⁸ Ibidem, 8.

⁸⁹ Ibidem, 19.

⁹⁰ Ibidem, 5.

⁹¹ Ibidem, 6.

Uit deze brieven komt een algemene situatiebeschrijving naar voren, voornamelijk dat Iran bezig was met het gebruiken van chemische wapens. Hier zijn veel Irakese soldaten het slachtoffer van geworden. Zo schreef de permanent vertegenwoordiger van Irak, Ismat Kittani, in februari 1986: '(...) on instructions of my Government, I have the honour to inform you that Iranian military forces used chemical weapons against the Iraqi armed forces which stood up to the Iranian attack yesterday and this morning.'⁹² Dit citaat is een goed voorbeeld van hoe de Irakese vertegenwoordigers steeds in de Veiligheidsraad aanklaagden dat Iran niet eerlijk oorlog voerde. Iran gebruikte volgens dit citaat namelijk niet de chemische wapens uit zelfverdediging, maar ook nog eens in een directe aanval op Irakese soldaten die zich probeerden te verdedigen. In dezelfde brief werd ook aangegeven dat Iran op internationaal niveau beschuldigingen op Irak legt. De vertegenwoordiger wilde duidelijk aangeven dat dit een slechte poging was van de Iranese regering om hun gebruik van chemische wapens tegen Irak te rechtvaardigen.⁹³ Ook in de reactie op het VN-rapport schreef de Irakese vertegenwoordiger dat Irak in de oorlog het slachtoffer was van de Iranese chemische aanvallen.⁹⁴ Irak kroop bij deze probleemsituatie dus duidelijk in de slachtofferrol.

Het probleem dat de vertegenwoordiger signaleerde in het VN-rapport is dat er niet duidelijk is opgeschreven dat Iran wel degelijk chemische wapens gebruikte. De auteur noemde dit een 'serious shortcoming on the part of the mission'.⁹⁵ Hij verwees naar een hoofdstuk waarin het rapport schreef dat Irakees personeel verwondingen heeft opgelopen door waarschijnlijk het gas fosgene. De vertegenwoordiger vroeg zich af hoe het mogelijk was dat er aan Irakese zijde wel slachtoffers van chemische aanvallen zijn, maar dat er niet is verwezen naar Iran als dader. De Irakese regering zag deze 'tekortkoming' in het onderzoek als een grote teleurstelling.⁹⁶ Ook hier is weer sprake van 'structural framing' waarbij alternatieve informatie is gepresenteerd die volgens de vertegenwoordiger genoemd had moeten worden.

De Iranese regering bleef volharden in haar eigen criminele beleid maar Irak was volgens de vertegenwoordiger niet is geïntimideerd door de chemische, militaire en politieke aanvallen van Iran. Zolang de Irakezen vasthouden aan het recht om de soevereiniteit van hun land en hun territoriale integriteit, zouden ze blijven volhouden in de strijd tegen Iran.⁹⁷ Door de situatie zo te schetsen, dat Iran crimineel was, zou er voor de Irakese regering een argument zijn om chemische wapens terug in te zetten en zo hun acties te legitimeren. Het interessante is dat de Irakese regering niet noemde dat zij chemische wapens inzetten. Dit feit werd volkomen verzwegen en genegeerd, daarmee past deze vorm van 'framing' bij 'priming'; beïnvloeding door aandacht voor het één te vragen en het andere te verzwijgen.⁹⁸ De vertegenwoordigers wezen alleen maar naar Iran en gingen volledig voorbij aan de ernstige beschuldiging van het VN-rapport aan hun adres. Het zou tactisch ook niet een goede zet zijn om dit toe te geven. Door toch Iran zo slecht neer te zetten is er onuitgesproken wel een legitimatie uiteengezet voor een tegenaanval op Iran.

De Irakese regering wilde deze 'oneerlijke situatie' niet ongestraft voorbij laten gaan: 'This criminal act shall not go unpunished'⁹⁹ schreef de vertegenwoordiger. Deze scherpe woorden boden meteen een concrete oplossing. De Irakese regering riep de veiligheidsraad op om een punt te zetten achter de oorlog door een veelomvattende oplossing te zoeken dat de rechten van de beide landen

⁹² ODS, 'Letter dated 13 February 1986 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General' (13 februari 1986).

⁹³ ODS, 'Letter dated 13 February 1986', (13 februari 1986).

⁹⁴ ODS, 'Letter dated 18 May 1987 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (18 mei 1986).

⁹⁵ ODS, 'Letter dated 18 May 1987', (18 mei 1986).

⁹⁶ Ibidem.

⁹⁷ ODS, 'Letter dated 14 April 1987 from the Deputy Prime Minister and Minister for Foreign Affairs of Iraq addressed to the Secretary-General', (14 april 1987).

⁹⁸ Mintz en Redd, 'Framing Effects in International Relations', 199.

⁹⁹ ODS, 'letter dated 13 February 1986, (13 februari 1986).

garandeerde.¹⁰⁰ De internationale vrede zou moeten terugkeren en Iranese regering die het internationaal recht had overtreden, moest hiervan serieuze internationale gevolgen gaan ondervinden.¹⁰¹

Ondertussen had de Irakese vertegenwoordiger door dit te schrijven ook een doel: 'We are laying this situation before you and before world public opinion so that the Iranian régime may hear the responsibility for the use of such a manoeuvre.'¹⁰² De Irakese regering gebruikte haar openbare brieven dus zeker met de bedoeling dat de wereld het las. De brieven waren ook aangepast aan haar publiek. Door het gebruik van begrippen zoals 'internationale wetten' en 'soevereiniteit' sloten ook deze brieven aan bij de gedachtewereld van het publiek.

Tijdens de Irak-Iranoorlog is dus tot 1987 onderzoek gedaan naar de inzet van chemische wapens door Irak en Iran. Het VN-rapport uit mei 1987 schreef dat er geen twijfel mogelijk was dat Irak chemische wapens heeft gebruikt op het Iranese leger en zelfs op burgers. Het Irakese regime reageerde op deze beschuldigingen alleen maar met het aanwijzen van Iran als schuldige. Dit werd gedaan door de slechte plannen van Iran uiteen te zetten, door bewijslast tegen Iran in te zetten en door een slachtofferrol aan te nemen. De situatie werd zo 'geframed', dat Iran altijd schuldig was en dat mogelijke inzet van geweld tegen Iran daarmee bijna gelegitimeerd is. Daarmee geeft de Irakese regering niet toe dat ze zelf chemische wapens hebben ingezet, maar creëerden ze wel een soort legitieme situatie hiervoor met behulp van 'priming'. Het doel van de brieven en het 'framen' van Iran was om de wereld te overtuigen van Iraks gelijk en om een rookgordijn op te trekken om het eigen gebruik van chemische wapens te verbergen.

Zoals blijkt uit dit hoofdstuk, werd de inzet van chemische wapens door Irak veelvuldig en direct afgewezen vanuit verschillende organen van de Verenigde Naties en ook de Europese Unie. Hoewel vanaf 1984 al onderzoeken werden uitgevoerd die wezen op de inzet van chemische wapens, heeft het erg lang geduurd voordat hier op werd gereageerd. De meeste bondgenoten van Irak bleven het land steunen tot aan het einde van de oorlog. Blijkbaar wilde de internationale gemeenschap het frame van Irak geloven, omdat dat hen economisch en politiek het beste uit kwam.

Hoofdstuk 4: De Anfal-veldtocht tegen de Koerden

De Anfal-veldtocht was een verzamelnaam die gebruikt werd door het Irakese militaire apparaat voor een serie van acht militaire aanvallen die plaatsvonden in het Koerdische gedeelte van Irak in de lente van 1987 en de zomer van 1988 aan het einde van de Irak-Iranoorlog.¹⁰³ Deze veldtocht onderscheidde zich van andere militaire acties tegen de Irakese Koerden omdat hier systematisch chemische wapens zijn ingezet tegen zowel militairen als burgers. Het veroorzaakte de vernietiging van ongeveer 3000 dorpen, massamoorden van burgers en ongeveer 1,5 miljoen vluchtelingen. Hoeveel slachtoffers er precies zijn gevallen is niet zeker, maar er wordt een schatting gemaakt van 180.000 mensen.¹⁰⁴

Ook over deze controversiële gebeurtenis zijn rapporten geschreven door internationale organisaties, zoals de Verenigde Naties. Hoewel de Anfal-veldtocht heeft plaatsgevonden naar aanleiding van en tijdens de Irak-Iranoorlog, zijn de rapporten later, pas in 1993, verschenen. Als uitgebreide reactie op het rapport van de VN hebben de vertegenwoordigers van de Irakese regering een nog langer rapport geschreven. Hoe is er in deze situatie door de Irakese regering rekening gehouden met de buitenlandse 'audience costs'?

¹⁰⁰ ODS, 'Letter dated 14 April 1987', (14 april 1987).

¹⁰¹ ODS, 'Letter dated 13 February 1986', (13 februari 1986).

¹⁰² Ibidem

¹⁰³ Kerim Yildiz, *The Kurds in Iraq. The past, Present and Future*, (Londen 2004).

¹⁰⁴ Yildiz, *The Kurds in Iraq*, 25.

Internationale reacties op de Anfal-veldtocht

Het kostte enige tijd voordat echt details van de Anfal-missies de wereld buiten Irak bereikte.¹⁰⁵ Ondanks de alarmerende berichten van vertegenwoordigers uit Iran die vanaf 1988 herhaaldelijk brieven bleven sturen over de kritieke situatie in het noorden van Irak. In het Official Document System van de Verenigde Naties komen bij de zoekterm 'Halabja', een Iraakse stad waar een groot aantal Koerdische slachtoffers is gevallen, in 1988 minstens tien van deze Iranese brieven voor. Zo schreef de ambassadeur Mahmoud S. Madarshahi het volgende: 'Upon instructions from my Government, I have the honour to enclose herewith a video tape of the tragedy in Halabja, which clearly illustrates the magnitude of the Iraqi crime of genocide.'¹⁰⁶

In de jaren na de Anfal-veldtocht verschenen wel langzaam internationale rapporten die wezen op de inzet van chemische wapens in het noorden van Irak. Zo verscheen er een rapport van de VN van 10 mei 1988, waarin een zeer neutraal overzicht wordt weergegeven over onderzoeken in Iranese ziekenhuizen. Hier werden systematisch chemische wapens als ziekteveroorzaker vastgesteld bij tientallen civiele patiënten, waarvan een groot deel uit Halabja kwam.¹⁰⁷ Deze bron geeft echter alleen maar een overzicht van de feiten, geen aanwijzingen in de richting van daders. Hetzelfde gold voor andere rapporten die zijn geschreven over de inzet van chemische wapens, nergens werd specifiek genoemd dat de Iraakse regering chemische wapens heeft gebruikt tegen Koerdische burgers.

Pas drie jaar later, op 5 april 1991, verscheen er vanuit de Veiligheidsraad een serieuze internationale reactie op de gebeurtenissen in het Koerdische deel van Irak. Dit is resolutie 688 waarin de raad de onderdrukking van de bevolking, en met name de Koerden, afkeurde. Ook uitte de Veiligheidsraad grote zorgen over de stromen van Koerdische vluchtelingen die op gang waren gekomen.¹⁰⁸ Hierbij is alleen het woord 'onderdrukking' gebruikt, dus er is niet specifiek verwezen naar hoe deze Koerden zijn onderdrukt. Toch begon deze afkeuring wel in het internationale plaatje te passen, want in deze periode was er een internationale crisis ontstaan in de Golfregio doordat Irak Koeweit in 1990 was binnengevallen.

De mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties had in hetzelfde jaar een onderzoek gestart naar de situatie van de Koerden. Dit onderzoek is uitgevoerd door de speciaal aangewezen rapporteur Max van der Stoel, een Nederlandse diplomaat die ook minister van buitenlandse zaken is geweest. Op 19 februari 1993 publiceerde hij zijn onderzoek binnen de Economische en Sociale Raad van de VN, waarvan op 18 november 1993 een samenvatting is gepubliceerd in de Algemene Vergadering van de VN.¹⁰⁹ Het onderzoek is gebaseerd op eerdere (forensische) rapporten, ooggetuigenverslagen, documenten van de Iraakse regering, foto's, video's en geluidsfragmenten. Een belangrijke bron was een grote selectie officiële Iraakse regeringsdocumenten die in handen waren gekomen van de mensenrechtenorganisatie *Middle East Watch*.¹¹⁰ Deze NGO heeft de documenten naar de rapporteur doorgestuurd.

Van der Stoel rapporteerde in 117 pagina's over de situatie voor de mensenrechten in Irak van de jaren voorafgaand aan 1993. Een deel hiervan is besteed aan de Anfal-veldtocht, waarin hij gedetailleerd schreef over de achtergrond, de plaats en de duur van de aanvallen. Vervolgens zette hij de schendingen van de mensenrechten op een rij. Hierbij noemde hij massa-executies, massale

¹⁰⁵ Yildiz, *The Kurds in Iraq*, 31.

¹⁰⁶ ODS, S/19727, 'Letter dated 4 April 1988 from the Charge d'affaires a.i. of the Permanent Mission of the Islamic Republic of Iran to the United Nations addressed to the Secretary-General', (4 april 1988).

¹⁰⁷ ODS, S/19823/Add.I, 'Report of the mission dispatched by the Secretary-General to investigate allegations of the use of chemical weapons in the conflict between the Islamic Republic of Iran and Iraq', (10 mei 1988).

¹⁰⁸ ODS, S/RES/688(1991), 'Resolution 688 (1991) of 5 April 1991', (5 april 1991).

¹⁰⁹ ODS, E/CN.4/1993/45, 'Report of the violation of Human Rights in Iraq, prepared by Mr. Max van der Stoel, Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, in accordance with Commission resolution 1992/71', (19 februari 1993) en ODS, A/48/600, 'Situation of human rights in Iraq', (18 november 1993).

¹¹⁰ ODS, E/CN.4/1993/45, 'Report', (18 november 1993) 7.

verdwijningen, excessief geweld, gebruik van chemische wapens, vernietiging van particuliere eigendommen, willekeurige arrestaties, gedwongen verhuizingen en het achterlaten van burgers in verlaten gebieden. Het meest alarmerende aspect hiervan was volgens Van der Stoel dat veel van deze schendingen zijn uitgevoerd tegen onschuldige families.¹¹¹

Hoewel het dus erg lang heeft geduurd voordat er internationaal officieel is opgemerkt en benoemd wat er gaande was in de Koerdische regio van Irak, is er dus wel een officiële afkeuring gekomen. Het rapport dat Van der Stoel heeft geschreven is zeer gedetailleerd en kritisch. Hoe reageerde de Irakese regering hier op?

Irakese reactie

Opvallend aan de gehele Irakese reactie in het geval van de Anfal-aanvallen is dat de Irakese regering zich opvallend afzijdig hield van deze zaak. Alleen als er via de Verenigde Naties een resolutie of rapport kwam, dat niet van Iran was, kwam de vertegenwoordiger met een verklaring. Het lijkt dus alsof de regering deze situatie eigenlijk zo min mogelijk in het openbaar wilde brengen. Dit staat in tegenstelling tot de andere onderzochte momenten. Bij de mensenrechtenschendingen van de krijgsgevangenen en de inzet van chemische wapens stond Irak namelijk bijna te springen om Iran zwart te maken. De Irakese vertegenwoordiger diende namelijk vaak op eigen initiatief brieven en klachten in tegen Iran. In deze situatie werd Iran alleen gebruikt als verklaring in de reactie op het geweld. Het schema van Benford en Snow, het uiteenzetten van de situatie en de oplossing, valt dit dus in het geheel onder de vorm 'counter framing'.¹¹² Omdat op deze manier het frame van de tegenstanders minder aannemelijk is gemaakt dan het eigen frame. De 'framing' die de Irakese regering hier gebruikt, is dus niet los te zien van het rapport van Van der Stoel, maar alleen als reactie.

Voor de weergave van het probleem zijn dus eigenlijk twee frames, vanuit de VN en uit Irak. Volgens de Veiligheidsraad en Van der Stoel is het handelen van de Irakese regering het probleem, omdat er op grootschalige wijze allerlei mensenrechten werden geschonden. De Irakese vertegenwoordiger schrijft echter een 'counter frame', want de ingediende resoluties tegen het Irakese beleid en het rapport van Van der Stoel zijn volgens de vertegenwoordiger foutief en vanuit een bevooroordeeld perspectief weergegeven. Zo schreef de vertegenwoordiger in zijn tegenreactie over Van der Stoel: 'He was obviously biased against Iraq and its Government, revealing his bad faith and his covert objective'.¹¹³ Ook de aangenomen resolutie 688 in de Veiligheidsraad werd door de vertegenwoordiger 'another tendentious and biased resolution against Iraq'.¹¹⁴ genoemd. De Irakese regering werd dus als slachtoffer van vooroordelen neergezet.

Het alternatieve probleem dat vanuit het Irakese perspectief werd weergegeven lag bij Iran. Tijdens het einde van de oorlog hadden de Iranese troepen net over de grens steden kunnen innemen, waaronder Halabja. Daar had Iran al langer plannen om onrust te stoken, en met die reden hadden Iranese elementen zich daar al een aantal jaar kunnen settelen. Vanuit de grensstreken zijn de Iranese 'saboteurs' verder het land ingetrokken. De militaire aanvallen die Irak in deze noordelijke streek had uitgevoerd waren dus niet gericht op Koerden, maar op Iranese infiltranten.¹¹⁵ Hierbij hebben Iranese en Koerdische groepen verkeerde informatie verspreid om Irak zwart te maken. Dat hebben ze ook gedaan omtrent de chemische wapeninzet in dit gebied. Het Irakese leger had alleen rookbommen gebruikt om de Iraniërs te bevechten, dit is door de tegenstanders echter omgevormd

¹¹¹ ODS, E/CN.4/1993/45, 'Report', (18 november 1993) 25-31.

¹¹² Mintz en Redd, 'Framing Effects in International Relations', 196.

¹¹³ ODS, A/49/394, 'Letter dated 14 September 1994 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General' (19 september 1994) 24.

¹¹⁴ ODS, S/22460, Identical letters dated 8 April 1991 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed respectively to the Secretary-General and the president of the Security Council' (8 april 1991).

¹¹⁵ ODS, A/49/394, 'Letter from the Permanent Representative of Iraq' (19 september 1994) 25.

naar chemische wapens.¹¹⁶ Bovendien heeft het Iranese leger herhaaldelijk bezette steden en dorpen in Irak bestookt met bommen waarbij er tientallen burgers zijn overleden. Als bewijs hiervoor deelde de Irakese vertegenwoordiger zonder uitgebreide uitleg een artikel van *The Washington Post* in de Veiligheidsraad. Hierbij stond een korte vermelding dat dit artikel een bewijs was dat Iran chemische wapens heeft gebruikt tegen de Koerden. Opvallend is dat de titel van het artikel als volgt luidt: 'Both Iraq and Iran Gassed Kurds in War, U.S. Analysis Finds'.¹¹⁷ De Irakese vertegenwoordiger geeft geen uitleg over waarom Irak ook in de titel wordt genoemd.

Als oplossing zijn er dus door de Irakese overheid militaire campagnes ingezet tegen de Iraniërs om de Koerden en andere Irakese burgers te beschermen. Vervolgens zijn er door de Irakese overheid evacuatie georganiseerd voor de burgers om ze naar een veilige plek te brengen. De geruchten over gedwongen verhuizingen zijn volgens de vertegenwoordiger dus gebaseerd op een verdraaide waarheid.¹¹⁸

Eerder in april 1991 is er door de Irakese regering nog een tweede oplossing genoemd voor de Koerdische kwestie. Dit is omschreven in een interessante bron, namelijk een bericht aan het Irakese volk dat geschreven is door de 'Revolution Command Council', het hoogste bestuursorgaan onder leiding van Hoessein. Hoewel het bericht voor de Irakezen bedoeld was, heeft de vertegenwoordiger op verzoek van zijn overheid, deze toch verspreid in de Veiligheidsraad. Hier staat de volgende oplossing voor de 'Koerdische kwestie' beschreven: 'we have decided to pardon the Iraqi Kurds for any conduct punishable by law except the crimes of murder, rape and theft, occurring in the circumstances of discord and treachery. The pardon covers Kurds generally [...]'. Een interessante oplossing om de Koerden vrijuit te laten gaan, het lijkt zo namelijk alsof de Koerden in de ogen van de Irakese regering wel degelijk misdaden hadden begaan. Dat lijkt het rapport uit 1994 tegen te spreken waarin de Koerden als slachtoffer van Iran werden afgeschilderd, die moesten worden geëvacueerd uit bescherming, in plaats van als criminelen die vrijuit mochten gaan.

De behandelde Irakese bronnen hebben dus twee doelgroepen, de internationale gemeenschap en het Irakese volk. De brief van de Revolution Command Council was oorspronkelijk voor het volk geschreven, maar is uiteindelijk ook in de Veiligheidsraad verschenen. Toch is het verschil duidelijk te merken. In de tekst voor het volk werd steeds geschreven hoe fantastisch Irak was en hoe mooi haar glorieuze geschiedenis was. Ook een feller taalgebruik zoals 'malicious enemies', 'acts of slaughter' en 'violation of honour'¹¹⁹ is in deze nationale tekst wel gebruikt, maar werd gemeden in de teksten die normaal direct geschreven zijn voor de Verenigde Naties. Ook is de Veiligheidsraad niet bepaald positief beschreven in de tekst: 'in the Council of Iniquity and the Iniquitous, which is wrongly and spuriously called "the Security Council"'.¹²⁰ Deze negatieve toon kwam ook terug in de andere brieven, waarin Resolutie 688 en het rapport van Van der Stoep als bevooroordeelde documenten werden weggezet. Dit kille taalgebruik is in de internationale situatie waarin Irak zich bevond wel begrijpelijk. In 1990 startte namelijk de Golf oorlog, waarbij Irak Koeweit binnen was gevallen. Op het moment dat de Irakese regering een reactie schrijft op de beschuldigingen in het rapport en de resolutie, heeft Irak eigenlijk niet veel meer te verliezen. De internationale gemeenschap had zich al tegen het land gekeerd en durfde ook openlijk meer en meer commentaar te leveren door middel van resoluties.¹²¹

Het heeft dus een aantal jaren geduurd voordat alle details over de Anfal-veldtocht naar buiten kwamen. Vanaf 1990 werden hier steeds meer internationale afkeuringen over uitgesproken, dit hangt duidelijk samen met de Irakese inval in Koeweit, wat ook samen ging met veel internationale

¹¹⁶ ODS, A/49/394, 'Letter from the Permanent Representative of Iraq', (19 september 1994) 25.

¹¹⁷ ODS, S/21329, 'Letter dated 23 May 1990 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (23 mei 1990).

¹¹⁸ ODS, A/49/394, 'Letter from the Permanent Representative of Iraq', (19 september 1994) 25-26.

¹¹⁹ ODS, S/21329, 'Letter from the Permanent Representative of Iraq', (23 mei 1990).

¹²⁰ ODS, S/21329, 'Letter from the Permanent Representative of Iraq', (23 mei 1990).

¹²¹ ODS, S/RES/688(1991), 'Resolution 688 (1991) of 5 April 1991', (5 april 1991).

verontwaardiging. De Irakese houding in de geschreven reacties is ook sterk veranderd. Vergeleken met de vorige hoofdstukken, waar de Irakese regering nog erg beleefd was en met haar taalgebruik rekening hield met het liberale internationale discours, schreef zij nu niet meer politiek correct. Al in de eerste alinea's van deze brieven werden de Veiligheidsraad en de rapporteur bevooroordeeld genoemd en niet goed in staat om een goed oordeel te vellen. Toch bleef ook hier sprake van het oude vertrouwde 'framings'-schema, namelijk Iran als boosdoener en probleemveroorzaker en de Irakese burgers als slachtoffer.

Conclusie

Om de vraag *Op welke manier is 'framing' door de Irakese regering ingezet om de buitenlandse 'audience costs' ten tijde van de Irak-Iranoorlog (1980-1988) via correspondentie met de VN zo laag mogelijk de houden?* te beantwoorden is in deze scriptie uitgezocht met welke 'audience costs' Irak eigenlijk te maken had. Saddam Hoessein hoefde in het binnenland weinig rekening te houden met 'audience costs'. In het autoritaire Irak had Hoessein zelden moeite om zijn daden te legitimeren omdat hij de publieke opinie sterk kon beïnvloeden en de leiders om hem heen, hem volgden zonder te veel kritiek te leveren. Anders dan in het binnenland, moest Saddam Hoessein wel veel rekening houden met 'audience costs' in de internationale betrekkingen. Buitenlandse regeringen en instellingen konden via diplomatie, economische strategieën en militaire inzet invloed uitoefenen op het binnenlandse beleid van Irak. Het land was economisch en op militair gebied afhankelijk van Arabische, westerse en Russische landen. Maar bij het begin van de oorlog had Hoessein een sterke positie, omdat hij veel geld uit Iraks olie-inkomsten had en bovendien materiele, financiële en diplomatieke steun van machtige bondgenoten ontving.

Het is dus van belang voor Hoessein om deze regeringen te vriend te houden, ook na het uitvoeren van controversiële oorlogsdaden. Het 'framen' van deze daden via de Verenigde naties is een methode die Hoessein verschillende keren heeft ingezet, namelijk tijdens de controversiële gebeurtenissen omtrent de mensenrechtenschendingen van krijgsgevangenen, de inzet van chemische wapens en de militaire 'Anfal'-missies tegen de Koerden.

Het valt op dat de Irakese vertegenwoordigers bij de situatie- en probleemomschrijving altijd Iran als dader afspiegelen. Dus bij de mishandeling van gevangenen, was de Iranese regering schuldig aan de schending van de mensenrechten en waren de Irakese soldaten daar het slachtoffer van. De Irakese regering gaf nooit toe dat zij zichzelf ook schuldig maakten. Hetzelfde gold voor de inzet van chemische wapens, het gebruik hiervan werd, tegen de bewijzen in, verzwegen. Ook daar werd Iran in vele brieven beschuldigd en waren dit maal zowel Irakese soldaten als burgers het slachtoffer. Tenslotte is Iran ook 'geframed' als dader van het aanvallen van Koerden en het vernielen van hun bezittingen. De Irakese regering heeft zichzelf in deze situatie juist opgeworpen als verzorgende overheid die veilige evacuaties heeft georganiseerd voor de Koerden. En bovendien heeft de Irakese regering een nationaal pardon in werking laten gaan waardoor de Koerden niet meer als schuldig zouden worden behandeld.

Bij deze drie situaties is de Irakese regering systematisch ingegaan tegen de rapporten en resoluties van de Verenigde Naties met behulp van 'counter en structural framing'. Steeds als er weer een nieuw rapport uitkwam met sluitende bewijzen, wisten de vertegenwoordigers de situatie zo te draaien dat er volgens hen eigenlijk geen bewijs tegen de Irakese regering te vinden was, maar wel tegen Iran. Bij de eerste twee gebeurtenissen hebben de vertegenwoordigers nog beleefd, met uitgebreide argumenten uitgelegd wat er volgens hen mis was gegaan bij het schrijven van de rapporten. Hier werd steeds zeer politiek correct geschreven en zelfs rekening gehouden met het internationale discours, waarbij gebruik werd gemaakt van termen als mensenrechten en streven naar vrede. Bij de laatste situatie, bij de aanvallen op de Koerden, was de internationale situatie echter veranderd. Toen de Irakese regering deze gebeurtenis aan het ontkennen was met behulp van een frame, werd er helemaal niet meer beleefd geschreven richting de VN. Daar werden juist de rapporteur en de Veiligheidsraad bevooroordeeld en onbetrouwbaar genoemd. Bij de eerdere

situaties had Saddam Hoessein nog 'audience costs' in het buitenland, waar de regering zorgvuldig mee moest omgaan. Maar op het moment dat het rapport en de resolutie uitkwam tegen de 'Anfal'-aanvallen had een groot deel van de oude bondgenoten, Irak al de rug toe gekeerd. Dat kwam duidelijk terug in de Irakese correspondentie richting de VN.

Door Iran te framen, sloot Irak precies aan bij wat grootmachten graag wilden horen, namelijk dat Iran niet deugde en dat Irak de goede strijd voerde tegen dit slechte regime. Voor de Amerikanen kwam dit goed uit, omdat ze Iran niet in een sterke positie wilden hebben. Dit land had namelijk Amerikaanse ambassadeurs gegijzeld en vernederd. Bovendien bedreigde Iran de olietankers in de Golf die Amerika het liever niet gevaar zag lopen. Voor de Arabische 'broederlanden' was steun bieden aan Irak ideologisch een goede optie, omdat zij als soennieten liever geen invloed vanuit het sjiiitische Iran hadden. De andere landen met economische belangen in de regio zagen ook liever Saddam Hoessein nog aan de macht dan de onvoorspelbare theocratie in Iran.

In het frame dat door Irak werd neergezet, werd dus alleen maar benadrukt dat Iran grotendeels de schuld droeg van de slechte behandeling van gevangenen, de inzet van chemische wapens en de verschrikkelijke situatie waarin de Koerden zich bevonden. Hierbij gaf de Irakese regering nooit zwart op wit toe dat zij, tegen alle bewijzen in, zich ook grootschalig schuldig maakten aan de schending van mensenrechten en de internationale wetten. De leden van de Verenigde Naties en de Veiligheidsraad grepen in de eerste instantie dus eigenlijk ook niet in, ze geloofden liever in het door Irak gecreëerde frame, waardoor zij door konden blijven gaan met hun militaire of financiële steun tegen Iran. Tot 1991, waarin Irak Koeweit binnenviel. Toen keerden zelfs Rusland en Amerika zich gezamenlijk tegen Irak. En dat was in de resoluties van de Veiligheidsraad ook terug te zien in de openlijke afkeuring van het Irakese regime. Daarna, en zeker in 2003, werd Irak weer negatief in het frame van Amerika gebruikt om een inval in het land te legitimeren.

De binnenlandse 'audience costs' waren voor Saddam Hoessein gedekt. Door middel van het éénpartijstelsel, zijn goede imago en zijn persoonlijke leiderschap speelden historiografische thema's binnen de 'audience costs'-theorie, zoals legitimatie en afhankelijkheid, niet in het binnenland. In het buitenland waren deze thema's echter erg belangrijk, want de Veiligheidsraad kijkt naar de handhaving van de internationale regels (dit verschaft legitimiteit) en de Irakese afhankelijkheid van het buitenland. Ook heeft de binnenlandse situatie weer invloed gehad op de internationale besluitvorming. Zo was er in toenmalige Irakese politiek weinig ruimte voor kritiek en feedback, waardoor Hoessein riskante besluiten heeft genomen, zoals de grootschalige inzet van chemische wapens, de aanval op de Koerden en de inval in Koeweit. Eerst hielp het 'framen' van Iran nog, omdat dit benadrukte wat de internationale gemeenschap wilde horen. Maar bij bepaalde gebeurtenissen die zo veel controversie opwekken, helpt een goed frame niet meer.

Dit onderzoek heeft dus aangetoond dat ook dictatoriale landen zeker te maken hebben met 'audience costs'. Deze golden in Irak niet voor het binnenland, maar wel in grote mate voor het buitenland. De theorie is in deze casus in werking gegaan op het moment dat de Irakese regering zichzelf diplomatiek heeft ingezet om de 'audience costs' van Irak laag te houden. Op het moment dat dit niet meer hoefde, liet de regering ook deze diplomatie vallen. Verder heeft deze scriptie inzicht gegeven in het gebruik van 'framing'. Bij de verschillende situaties en gebeurtenissen tijdens de Irak-Iranoorlog, werd door de Irakese regering gebruik gemaakt van verschillende 'framings'-patronen die steeds opnieuw terugkeerden. Zo werd Iran als dader en Irak als slachtoffer aangewezen. Ook werd er herhaaldelijk gebruik gemaakt van 'structural en counter framing'.

Deze inzichten op het gebied van 'audience costs' en 'framing' zouden kunnen worden uitgebreid aan de hand van andere casussen, waarbij er wordt onderzocht vanuit een ander perspectief, bijvoorbeeld Amerika, Iran of de NAVO. Ook zou het onderzoek kunnen worden uitgebreid op basis van meerdere archieven die ook bilaterale perspectieven kunnen bieden. Op deze manier zou het onderzoek naar de relatie van 'audience costs' en 'framing' verder onderzocht kunnen worden.

Geraadpleegde literatuur

Akhavan-Majid en Ramaprasad, 'Framing and ideology: A comparative analysis of US and Chinese newspaper coverage of the fourth United Nations conference on women and the NGO forum', in: *Mass Communication and Society* 1 (3-4, 1998) 131-152.

Alex Mintz en Steven B. Redd, 'Framing Effects in International Relations', in: *Synthese* 135 (2, 2003) 193-213.

Benford, R.D. en D. A. Snow, 'Framing Processes and Social Movements: An overview and Assessment', *Annual Review of Sociology* 26 (2000) 611-639.

Blight, James G., *Becoming Enemies: U.S.-Iran Relations and the Iran-Iraq War, 1979-1988* (Lanham 2012) eBook collection, foreword.

Brzezinski, Scowcroft, Murphy, 'Differentiated Containment' in: *Foreign Affairs* 76 (3, 1997) 20-30.

Charles Tripp, 'The Foreign Policy of Iraq', in: Raymond Hinnebusch and Anoushiravan Ehteshami, *The Foreign Policies of Middle East States* (London 2002) 167-192.

Dimitrova, Williams, 'War on the Web: The immediate news framing of Gulf War II', In: *Press/Politics* 10 (1, 2005).

Fawcett, Louise, *International Relations of the Middle East* (Oxford 2005).

Fearon, James D., 'Domestic Political Audiences and the Escalation of International Dispute', In: *American Political Science Review* 88 (3, 1994) 577-592.

Ferretti, Matthew J., 'The Iran-Iraq War: United Nations Resolution of Armed Conflict', in *Villanova University Law Review* 35 (1, 1990), 197-252.

Geddes, Barbara, 'Authoritarian Breakdown: Empirical Test of a Game Theoretic Argument', (Los Angeles 1999) working paper.

Gourevitch, Peter, 'Domestic politics and international relations', in: W. Carlsnaes, T. Risse, B.A. Simmons, *Handbook of international relations* (London 2006) 309-328.

Hinnebusch, Raymond, *The International Politics of the Middle East* (Manchester 2016).

International committee of the Red Cross, 'The Geneva Conventions of 1949 and their Additional Protocols' (2010) <https://www.icrc.org/eng/war-and-law/treaties-customary-law/geneva-conventions/overview-geneva-conventions.htm> (geraadpleegd op 7 maart 2018).

Jackson, Robert J., *Global politics in the 21st century* (New York 2013).

Kertzer en Brugter, 'Decomposing Audience Costs: Bringing the Audience Back Into Audience Cost Theory', in: *American Journal of Political Science* (2016) 1-33.

Mearsheimer, J., John & Stephen M. Walt, 'An Unnecessary war', in: *Foreign Policy* (2003), 51-59.

Polk, William R., *Understanding Iraq. The whole sweep of Iraqi History, from Genghis Khan's Mongols to the Ottoman Turks to the British Mandate to the American Occupation* (New York 2005).

Ryan, David, 'From the 'tilt' to the unintended 'transformation'. The United States and Iraq, 1975-1992', in: David Ryan en Patrick Kiely, *America and Iraq: Policy-making, Intervention and Regional Politics* (Oxon 2009) 55-75.

Salamati, P, SM. Razavi, F, Shokraneh, Mohazzab, S, Torabi, M. Laal, G. Hadjati, et al. 'Mortality and injuries among Iranians in Iraq-Iran war: A systematic review', in: *Archives of Iranian Medicine* 16, (9, 2013) 542 - 550.

Sassoon, Joseph, *Anatomy of Authoritarianism* (Cambridge 2016).

Sassoon, Joseph, *Saddam Hussein's Ba'ath Party. Inside an Authoritarian Regime* (Cambridge 2011).

Slantchev, 'Audience costs theory and its audiences', in: *Security Studies* 21 (nr. 3, 2012), 376-382.

Stansfield, Gareth, *Iraq. People, History, Politics* (Cambridge 2007).

Svolik, Milan W., *The Politics of Authoritarian Rule* (Cambridge 2012).

Tversky en Kahneman, 'The Framing of Decisions and the Psychology of Choice' in: *Science* 211 (1981) 453-458.

Weeks, Jessica, 'Autocratic Audience Costs: Regime Type and Signaling Resolve', In: *International Organization* 62, (nr. 1, 2008), 35-64.

Yildiz, Kerim, *The Kurds in Iraq. The past, Present and Future*, (Londen 2004).

Primaire bronnen

"Saddam Hussein and Ba'ath Party Members Discussing the Status of the Party in the Arab World and Potential Cooperation with the Muslim Brotherhood," July 24, 1986, History and Public Policy Program Digital Archive, Conflict Records Research Center, National Defense University, SH-SHTPA-001-167.

Official Document System (ODS)

ODS, A/39/859, S/16909, 'Letter dated 22 January 1985 from the Chargé d'Affaires a.i. of the Permanent Mission of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (25 januari 1985).

ODS, S/16962S, 'Prisoners of War in Iran and Iraq. The report of a mission despatched by the Secretary-General', (22 februari 1985).

ODS, S/16996, 'Letter dated 4 March 1985 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed to the secretary-General', (4 maart 1985).

ODS, S/17867, 'Letter dated 26 February 1986 from the permanent representative of the Netherlands to the United Nations addressed to the Secretary-General', (26 februari 1986).

ODS, S/17826, 'Letter dated 13 February 1986 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General' (13 februari 1986).

ODS, S/17859, 'Draft Resolution' (21 februari 1986).

ODS, S/18870, 'Letter dated 18 May 1987 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (18 mei 1986).

ODS, Letter dated 14 April 1987 from the Deputy Prime Minister and Minister for Foreign Affairs of Iraq addressed to the Secretary-General', (14 april 1987), p. 2.

ODS, S/18806, 'Letter dated 15 April 1987 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (15 april 1987).

ODS, S/18852, 'Report of the mission by the secretary-General to investigate allegations of the use of chemical weapons in the conflict between the Islamic republic of Iran and Iraq', (8 mei 1987).

ODS, S/19727, 'Letter dated 4 April 1988 from the Charge d'affaires a.i. of the Permanent Mission of the Islamic Republic of Iran to the united Nations addressed to the Secretary-General', (4 april 1988).

ODS, S/19823/Add.I, 'Report of the mission dispatched by the Secretary-General to investigate allegations of the use of chemical weapons in the conflict between the Islamic Republic of Iran and Iraq', (10 mei 1988).

ODS, S/21329, 'Letter dated 23 May 1990 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (23 mei 1990).

ODS, S/RES/688(1991), 'Resolution 688 (1991) of 5 April 1991', (5 april 1991).

ODS, S/22460, ' Identical letters dated 8 April 1991 from the permanent representative of Iraq to the United Nations addressed respectively to the Secretary-General and the president of the Security Council' (8 april 1991).

ODS, E/CN.4/1993/45, 'Report of the violation of Human Rights in Iraq, prepared by Mr. Max van der Stoel, Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, in accordance with Commission resolution 1992/71', (19 februari 1993)

ODS, A/48/600, 'Situation of human rights in Iraq', (18 november 1993).

ODS, A/49/394, 'Letter dated 14 September 1994 from the Permanent Representative of Iraq to the United Nations addressed to the Secretary-General', (14 september 1994).